This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Lav 7196.589

HARVARD COLLEGE LIBRARY

Bought with the income of

THE KELLER FUND

Bequeathed in Memory of

JASPER NEWTON KELLER

BETTY SCOTT HENSHAW KELLER

MARIAN MANDELL KELLER

RALPH HENSHAW KELLER

CARL TILDEN KELLER

VE RI TAS

Slav. 7196.589

RUCH.

ALMANAH OMLADINY ČESKOSLOVANSKÉ.

ROČNÍK DRUHÝ.

SESTAVILI

ANT. ČAPEK a JOS. DŮRICH.

V PRAZE.

NAKLADATEL KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1870.

HARVARD UNIVERSITY LIBRARY 9 APR 1969

RUCH,

almanah omladiny československé,

vyjde

v ročníku třetím

na určito o vánocích 1870,

a veškery příspěvky (básně i *próza*) jemu platící přijímají se *nejdéle do konce září t. r.* na adresu:

„Pořadatelstvu Ruchu“

laskavostí knihkupectví: I L. Kober v Praze

Všelijaké zprávy o příspěvcích

podávány budou pp. spisovatelům ve **„Věstníku bibliografickém“** pod záhlavím: *Listárna redakce „Ruchu“.*

RUCH.

444

NÁRODNÍ KNĚHTISKÁRNA: I. L. KOBER V PRAZE.

RUCH.

ALMANAH OMLADINY ČESKOSLOVANSKÉ.

ROČNIK DRUHÝ.

SESTAVILI

ANT. ČAPEK a JOS. DÜRICH.

V PRAZE.

NAKLADATEL KNĚHKUPECTVÍ: I. L. KOBER.

1870.

Slav 7196.5.89 (2)

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
10 APR 1969

VELIKÉHO ČECHA

MISTRA JANA HUSI

PAMÁTCE VĚČNÉ.

Motto:

Co jsme mohli — —

Památce mistra Jana Husi.

Měl Israel kdys velikého Krista,
my měli Tebe, žertvo za svobodu;
nad hranicí Tvou vzplanula zář čistá
a rozsvítila svíce po národu.
Zabili tmáři tělo pod plameny,
však duch jak orel vzletěl bujným letem
do modrých nebes laurem ověnčený,
mohutná křídla prostřel nade světem,
zamával jimi v tmu, jež rozžehla se
ve světle svobody a uvolnění;
dej, tmáři, pozor jen, ať nehoupá se
tvá hlava bídná u vran kuropění,
u ďáblů smíchu orla pod zobákem!

A houpala se; v kouři z vašich kostí
polétal orel s vítězství odznakem,
nad krví čerstvou renegatské ctnosti.
Řinčely meče pomstou ukované,
zašlehl blesk na čele hanou krytém,
vzdmuly se hrudi bědou rozeklané,
duněla země hněvným pod kopytem.
Rek Trocnovský vynesl prapor k nebi
a potřísněný ukázal jej lidu,
jejž chtěli na kříž vbít své zvůle hřeby
a ukláněli v porobu a bídu.
A celý národ soudil; soud to krátký,
kdy vina vraha každé srdce pálí
a zatíná se v prsa vlasti matky:
nesmírné vině trest buď neskonalý!
A národ trestal; dějin otažte se,
jaký to vzdech zavířil pod oblohou,
jaké to zvuky hřměly v poli, lese
a jaký dusot pod bojovnou nohou!
Svět chvěl se bázní, tyran šiji klonil,
když uzřel krev nabírat do kalichů,
a s kaple betlemské zvon hrozně zvonil:
Už přeplněna míra vašich hříchů!

Minuly věky. Orel dosud lítá
po širém moři světů nepoznaných,

a kde se vznáší, tam se jasní, svítá
a jaro bují v prsou rozeklaných.
I minou věky. Orel přetrvá je,
hrdější od staletí ku stuletí,
a výš se vzpne nad témě Hymalaje,
než aby padnul vrahu do objetí.

Ty duše duší, lásko nejdražší nám,
plamenná záři ve tmách lidské bědy!
tvá myšlénka tu pěla rozvalinám,
a tmáři praví, že zní naposledy
ta píseň její lidstva za sbratření,
za volnost jeho, za pád otročení.
A teď prochází paláce a chaty,
žebrák i pán ji na svém srdci chová
co amulet, jímž ku božstvu je spiatý;
k nám prvně přišla svého do domova,
a než jsme mohli přitisknout ji k sobě,
vrah přitisk' nás ku druži — ku porobě.
Veliký mistře, světla hlasateli,
ty svatá hlavo, zdraná do popele!
Věnčí Tě úctou vděčně národ celý
a klesty palmové na cestu stele —
na cestu do srdcí, v nichž oheň pálá,
živený láskou, dražděn útrapami.
To srdce naše výheň, hlava skála,

o níž se tříští vrah náš, sketa chámý;
loď jeho zbortí se jak bouří divou,
vydána vlnám velké lásky naší,
pod jejímž praporem cnost smetem' lživou,
by vzešlo jitro jasnější a krasší.

Veliká neděle zavítá k dějům Čechů,
zavítat musí — pozor na sobotu!
jak minulost — snad bude plna vzdechů
a sáhati už bude po životu —
ne nám, leč těm a těm; a kterým, kdo ví?
Však národ celý ve triumfu vstana
k božímu hodu přijde mladý, nový,
a zapěje v svět mocné hossianna!
Oj, vzplaňte naše luhy temnem kryté
na znak těch svátků naší historie,
k činům se vzbuďte, spící Táborité
ať pozná svět, že vaše plémě žije!

Jsme ještě živí, ač nás mořili,
jsme ještě hrdi, ač nás kořili:
tím hrdým životem nás láska ponese,
a volná píseň světem otřese,
a volná píseň světem poletí
a svátek volnosti nám zasvěti!

Emanuel Mitiovský.

ARNOŠT V. J. CRHA.

Pomněnka.

potůčka dvé milenců
sedí pod olšinou,
lásku šepcí oči modré
srdce blíž se vinou.
„Vzpomeň na mne v zemi dálné!“
modré očko vzdechlo žalně;
vidouc jeho tiché smutky,
dala květ mu nezabudky.

Vzdychá vojín v cizím kraji,
k horám vlasti zírá —
ach, on touží po otčině,
v srdce žal se vtírá.
Než rok přešel v zemi dálné,
ztichly jeho vzdechy žalné,
jiná sętřela mu smutky —
usech' kvítek nazabudky.

ANTONÍN ČAPEK.

Kletba.

Tvoj nebe bouři, sviť mi bleskem k hněvu,
bych v slova vtěsnat moh' co srdce svírá;
při taktu hromů tvých jsem mocen zpěvu
a při tvém blesku plá i moje víra. —
O lidstvo — jak jsi bídné, ošumělé!
Se skrání strhalo jsi věnce krásy,
v poroby, ve tmy kalu toneš celé —
já přece věřím v den tvé velké spásy.

Což je ten okamžik! — zpět za staletí
se nesu duchem, zřím jen černo samé —
jen tu a tam kdes malá jiskra vzletí,
a pablesk její o pýchu se láme.
Tož v dobu zalétám, kdy Jerusalem
se vzepjal s Římem k boji poslednímu,
sám sláb a vylhaným jen sveden králem

v šílenství kles' a podleh' katu Římu.
V tu dobu zoufal jsem tvým nad spasením —
ba klnul tobě a tvé velké vině;
dnes kletbu výše víry v spásu cením:
nehodno's vstoupit ve svých tužeb síně.

Řím tehdy štval tě, židovský ty lide,
tys ale šílil víc než dravé zvíře,
snil's, nehodný, že spasitel tvůj přijde —
a vlastní krev jsi pil v té mrzké víře.
Brat bratra bil, syn vraždil otce, matku,
syt vášní děvu hoch a matka dítě;
chtíč hladu, krve, vilnosti a statku
tě zpil — jak podnes mamon opijí tě.
Tys nehty vtisk do římských vojů masa,
jak tigr krev jsi ssál, žoldnéře rdousil —
o tehdy šílil jsi co litá chasa,
a osud meč své pomsty na tě brousil. —

Tvé krásné město hrdě rozmetali,
že nezbyl kámen z oteckého prahu,
do světa úhlů všech tě psance štvali,
tvé bědy věkům dálným na výstrahu.
I bloudě světem, klnul's tomu Římu,
v své slepotě jsi nezřel vlastní viny,
já ale slyšel jsem tu z města dýmu
hřmět kletbu jinou — na tvé vlastní syny.

A kletba splněna. Tys povrhelem,
že neučil jsi srdce víře lásky,
že's zůstal nejlstnější — bezcitnou z šelem,
a nejhlubší ryl v čelo lidstva vrásky.
Tys povrhel s tím v tváři s Kaina znakem,
jak vždy a všude vyvolený k tomu,
stáť v řadě lidstva na pranýři takém,
pokud v své srdce nevrátíš se domů.

A Říme, ty kam's bloudil v pýše duchem,
že těch, jimž čela rozbily zdi tvoje,
jsi kletbu přeslech', aniž v srdci hluchém
se nezachvěl, dál slavě hody svoje.
By zotročilý vnuk i Karthaginy
byl zhoubou klnul tobě — moh' se's smáti:
pád tvůj a kletba se co pouhé stíny
před touto kletbou co před sluncem tratí!
Odsouzen zášť a tmu do světa síti,
pokud se nepokoříš před národy —
zdaž déle světu hodláš v oči zříti,
smývaje kapkou svěcené stud vody?
O Rómo ustaň — nebuď pekla výhní,
tou nebuď ranou lidstva rozjitřenou, —
již lásce zbuduj chrám a k světlu tíhni,
i padne kletba, satana že's ženou.
Vždyť tmou a záští zač tu vedeš boje,

je svato tak, jak zplozeno by rájem —
tím bojuj teď, leč protkni prsa svoje,
by smyla's vinu krví svou na vzájem.
Dřív nebo později — jednou bujně zkvěte,
co z Kostnice zaseto v srdce věků —
a dnes-li tebe stará rána hněte,
již zítra nebude víc na ni léku.

Kde jsem, že slyším steré zpěvy zvonit,
jichž rajský zvuk mé tklivé srdce jímá —
až vyschlý zrak počíná slzy ronit,
budí se naděj, co v mém ňadru dřímá?
Znám vás, vy vlasti srdcekojných zpěvů;
na vás vylila krása něhu svoji, —
jen osud ve svém neustává hněvu
a jako povždy, dál proti vám brojí.
Vám srdce mého nejsladší zní tluky,
vy čisté, zdravé, nepojaté divy —
těm běda, své na vás kdo vztáhli ruky
a klnuli vám — slovanské vy nivy.
Však jiná kletba stíhá po staletí
ty syny naše — a ne z toho světa —
duch její divé orgie rád světí,
kdy ve střed jich své zlaté jablko vmétá.
O Slavie, tvá mysl holubičí
jen cizině se jeví, doma sváry

tě hyzdí, krásné snahy tvoje ničí,
a soused jestřáb v své tě tiskne spáry.
Ty mlčíš? — o jak nehodno je tebe,
mlčeti ještě, kdy už kámen mluví; —
dnes při vzdechu to ještě trochu zebe,
a zítra snad ti bude mluvit krví.
Jen slovo rci, a jeho zvuky zlaté
pro volnost celé světy rozhlaholí.
Rci — právo vrátí se nám v pouta spjaté,
rci — zmizí svár, jenž v srdci srdce bolí,
rci — bude písní nejsladší tvé slovo,
jím jen se vrátí na svět lidstva spása,
v nadšení nad ním srdce otrokovo
i vítěze si stejně pozajásá.

O lidstvo za myšlenky bojující
již nedli při kvasu a vzchop se rázem
by planoucí byl úmysl tvůj svící
ráj by se mžikem vrátil zase na zem.
Slyšelo's kletbu nebes v den své bídy,
že's nehodno vjít do volnosti chrámu?
Dnes píseň má v tvář tvou piš její stydy,
že posud nad tebou svou náděj lámu.
Chtěj — války minou, hlas tvůj trůny sřítí,
i pouta spadnou s šíje, vzejde světlo,
ples míru, lásky, volnosti se vznítí:

nebude toho, co tě dříve hnětlo.
Chtěj — však ti toho celou chtíti mocí
to kletba tvá, že posud nechtělo jsi,
že v jasný den jsi spělo v pusto noci,
že duch tvůj rád svá vlastní pouta nosí.

Tys místo volnosti si moci přálo,
jen místo světla záři barvy jiné,
ne žitím — rozkoší tvé srdce plálo,
a zřelo's klidně, jak můj národ hyné.
V plemenný boj jsi věrné štvalo bratry,
sousedy sváříc, vraždilo jsi slabé;
sám Albion za vzorem římské chátry
z popelův Indu svoje zlato hrabe.
A na rumech volnosti milionů
Jonathan vztýčil světla stan a práva,
leč volný sám se Rudých usmál skonu
a s otroky si hrdě pozahrává.
Svěřepý Turek smí tu týrat ráji,
ty vidíš hřích a jen se směješ tomu,
tvá zlekaná hruď darmo si to tají: —
jen za to spása vyhání tě z domu.
Kdo bez citu zří umírati druha,
jen se smíchem sleduje zápas jeho,
zdaž hodna žíti volně hruď ta tuhá
a nečtla sama sobě soudu zlého.

Ne to je volnosť, jíž si otročením
dobýváš — není pravdy světlo jasné,
jež vznítit vědomí chceš utlumením,
ni to je láska, při níž národ hasne!

O kaj se již — leč v srdce svého hloubi,
tě neočistí slova — kaj se činem,
nechť láska, lidskost s tvým se žitím snoubí,
by nestyděl se člověk — slout tvým synem.
A jako *syna* ustoupila víře
ta víra *otce* přežilá a kruchá:
nuž lidstvo! rozvěj peruť svoji šíře —
a vztyč až do nebes tu víru *ducha*.

Hle, nebe samo tobě otvírá se,
prchají chmůry, hvězdy planou v míru,
i vidím den, kdy staneš v dávné kráse,
tu ktetbu smyjíc očistíš mou víru.
Pak národy zas různé pravda spojí
v rodinu velkou ve svatvečer spásy,
své lidstvo rány na vždy láskou zhojí
a mocné plesu hymny zazpívá si.
Nás nebude tu více — v duchu ale
s ním zaplesáme, jati výhrou boje;
den míru svitne v kráse neskonalé: —
to lidstvo cíl je tvůj — buď snaha tvoje!

Zpěv volnosti.

Zesnula dceruška králi
náhle a tak z nenadání,
jako růže, mrazem spráhlá,
kdy se přes noc k hrobu sklání.

Děva krásná; v skvostnou rakev
tělo drahé uložili,
spí tu bleda se vší krásou,
a tvář kryje závoj bílý.

Zalkal král, a v mrtvém srdci
zážeh lidské lásky vzplanul,
vyšel v noc si poulevit —
z dálky zpěv mu k sluchu vanul.

Zamyslil se král a slouchá,
zpěv ho víc a více jímá;
vzkřísil tě on srdce mrtvé,
vzbudí srdce, co jen dřímá.

Kázal král přivésti pěvce;
sotva vzešla ranní záře
přivedli bledého mládce
v okovech mu ze žaláře. —

„Budiž volným, pěvče milý,
večer písní sladce jemnou
zbudil's mrtvé srdce moje
a svět celý smířil se mnou."

„Sladký spánek spjal mou duši,
v míru svatém se mi snilo,
že se moje dítě drahé
tou tvou písní probudilo."

A volnosti vzňato dechem
pěvce nadšení tu jímá,
a jak zvuk by rohů hlásných
královským zpěv hradem hřímá.

Probudil zpěv dceru krále,
vyrval ji snu hlubokému;
vstane — komnatami kráčí,
táhne ji to k pěvci svému.

A na prahu síně stane —
zlekán mládec ustal pěti,

prsa dmou se — děva krásná
v náruč jemu pozaletí.

Zlekán král se též tu chvěje,
divu uvěřit se bojí:
budíť mrtvé zpěv volnosti
volnosť pak se s láskou pojí.

Dbej spásy!

Slavíčí český národe,
světa si šumu nevšímej,
otevři celé srdce své,
volnosti píseň zazpívej.

Svět podivením oněmí,
vrahové zblednou leknutím,
probudí se kdo ještě spí,
až bude slyšet písně rým.

Blesk, ze zraků co šlehne ven,
rozpráší chmůry, spálí tmu,
noc pustou změní v krásný den
a mrtvé vrátí životu.

Pak ale, český národe,
neustaň v díle, spásy dbej:
otevři opět srdce své
a píseň lásky zazpívej!

Tys poslední má naděj!

Tys poslední má naděj: kdy již se zpřetrhaly
mé srdce struny všecky, a harfa zbortělá
mi pukla, — mysl tužeb shroutily padlých žaly,
tys jako slavík něžný útěchu zapěla.

V mou duši mír se vrátil, a jak po bouři bývá
— zas lásky slunko vzešlo, mhly klesly s obzoru;
zhojeny rány, píseň zní v srdci blaha tklivá,
se kořic krásy věčné luznému výtvoru.

Za jitra — pamatuješ? — jak noci prohýřené
jsme spolu ruku v ruce a tiše kráčeli? —
já s tebou jsem se vznesl výš v nebe otevřené,
a mně i tobě slastné zrak slzy máčely.

A tehdáž jsi mi řekla, se vinouc ke mně blíže:
„kdy tvůj duch výš se nese, můj tíhne za tebou!“
ó té-li chvíle pomním, hned prchá všecka tíže,
a šťasten, bohat doufám — důvěřím v lásku tvou.

Bych tebe, dítě, ztratil, co zbylo by mi v světě?
tys poslední má naděj — čím byl bych sobě sám?
— visící nad propastmi keř spráhlý ve rozkvětě
a bouři zůstavený, posměchu, trampotám.

Tys poslední má naděj, poslední květ mých sadů,
tys poslední má těcha — poslední tužby cíl —
mne neopouštěj, rukou kdy k dílu smíru kladu
a zoufalství děsnému nenech mne za podíl!

BOHUSLAV ČERMAK.

Na Tater štítě.

Na Tater štítě v dumném rozpoutání
ve vlny černých mračen sen jsem psal,
pode mnou země, mlzné páry na ní,
a v moře stopen v krvi západ plál.
Letěly větry od severu ke mně,
slzami Polsky tvář mi svlažily,
letěly větry od západu ke mně,
českými vzdechy k srdci mluvily,
kvílely jižní nářkem Balkánu,
od vzchodu pláče duma kurhanů.
Třesou se Tatry — pustou vlci vyjí,
Nitra a Nitra v zoufalství se svíjí...

O rode můj! šílenství chápe se mně
nad hořem tvým, ó rode umučení,
tvých synů ston od všech zní koutů země,
tvá v pláči dceř a jarma zubožení.

Od krve krev vražedně odtržena,
na hradbách tvých svůj tyran prapor vznes',
o skvosty tvé plemena rozváděna,
květ síly tvé, tvých bohatýrů kles'.
Ó rode můj! vysychá mozek v hlavě,
kdy zvrhlý syn se cizím modlám klaní,
mých bratří krev v divé kdy teče vřavě
a k pomstě zve, a kletba letí za ní.
Ten řevný boj! tvá vášeň nezkrocená
znamením hany v čele dětí pálá,
a sláva mře, tvých velkých duší žena —
krkavčíť matkou bratrovražda stálá.
Ty rode věstců, holubičích písní,
staleté skály vzdechem tvým se třesou,
ve stu kdy plemen běsný boj tě třísní,
do moří pláč a krev tvou řeky nesou,
chromí se v údech tělem lví tvá síla
tvými což kostmi zem má být mohyla,
a zhublá líc otročích losem synů,
a plemě tvé za pospas pro cizinu?
Ó rode můj! Bolesti pekla ve mně,
ta muka tvá kdy v útrobí se středí,
a rouhám se, kdy božstva zážeh ve mně
a píseň mře, mně líci hněv zškaredí —
tu biče plést chci jedovatých smíchů;
oj k. smíchu hřích, kdy nesměje se hříchu!

Ba marný lék na hnis, co v srdci leží,
ta hříšná krev po otci vnukem běží! — —
O matko má! žebračko kletých dětí
zda hněvný bůh? — snad ustaví tvůj žal,
či hořký kalich tvůj se nevyvětí
a slzí pln a krve bude dál? — —
Ne, ne! tvá není kletba odvěká,
matko! o matko, dcero člověka!
Los lidstva tvým a lidstvo mroucí stále —
mrzký to rej a trpký neskonale?...

Těžká s časem pluje koule chladná
v světy volám, zvěst mi žádná — žádná? — —

Rozrvaly mraky nad mnou se černé,
kol kolem jasno, větry nekvílí,
vysoko v blankyt hvězdy nezměrné,
obrovský vypnul orel se bílý.
Žulové skály v hlavě mu kosti,
čeští v ní bratři myšlénky byly,
tatarské hřbety v hrudi mu kosti,
měkké v ní srdce Slováků bily,
peruť mu mocná z proroků polských,
peruť mu druhá z jihu sokolů,
a zobák lesklý veliká Rus je —
Hoj! tělo volné údy pospolu!

V ústech palma, míru palma věrná
s lidstva kletba padá, v propast klesá hřích
svornosť, láska bratrská, srdečná
měkká Slávů ruka chrancem práva jich. —

Blažený výkřik — mraky sčeřily se,
žalobné větry ke mně zase vály,
temno a pusto, v mlhavém zem plášti,
západem krve paprskové pláli.
Kam matný zraku, kam se stáčíš dál? —
Na Tater štítě v páry sen jsem psal....

Dumka.

Oj letí, letí černoušek havran přes vyžloutlé
traviny,
oj kluše, kluše mladoučký kozák k domovu
to z ciziny.
Oj kráče, kráče černoušek havran, cestu stavě mu,
i mluví, mluví na vranéni koni jezdci mladému:
„Dobrý molodče, domu z vojny-li, smutný povrať se,
zlatý tamerlan zstrhej na kusy, zboží pozbav se;
nebude tobě rozbitá chatka valně po chuti,
a tři mohyly — spláčeš nad nimi — ducha zasmutí.
Sjely se, sjely, vojskové mraky, chatu zdrtily,
pobrali všecko Tataři vrazi — stojí mohyly:
jedna nizoučká, tvojí matičky, travou zarostlá,
čerstva druhá je — tvého srdíčka, třetí otcovská.
Nedbej žalosti, sirý kozáče, jiným popřívej,
slávu matičku s otcem atmanem tu si vyhledej.
Bodrou ženuškou bude, mládče, zas živu lulka ti,
mohyla mrtvu vysoká zase nevol plakati.“
Oj kráče, kráče černoušek havran, v step se vzdaluje,
oj pláče, pláče mladičký kozák, k síči harcuje.

Ztracená stráž.

Pěknou nocí clona mlhovitá
lunním stříbrem zlatý zážeh kmitá,
blyští se sněhem bílé hvězdičky
tajemným šerem slepé uličky.

Krok za krokem staré tam kol boudy
skřehlé vláčí mladý voják oudy;
přes uši čapku, pušku pod paží —
krušno dnes, hochu, krušno na stráži.

Krok za krokem piští skřeple sama
mrtvým tichem píseň pod nohama,
líce jen hoří, mráz to květe v nich,
což líně táhne čas se po věžích.

Krok za krokem světla v noc se ztrácí,
smutno, pusto, v dál se zrak potácí,
stlumený hluk — hle stínů míhaní — —
čas tě už věru k stráži střídaní.

Jak se těší, což tu v duchu vidí
krbu žáry, šat kde suší, cidí

zahalen v kouři dýmky družinky —
kdož sečte blaho také hodinky?

Kleté klamy — noční tuláci to,
protřel oko slzama zalito — —
chodí zas krok za krokem uličkou,
skřivánčí starou skřípě písničkou.

Mráz jen praží, zima pořád tužší,
oči klíží k snům se divným v duši,
hodiny bily — práší se, sněží,
škoda tě, hochu, dočkáš se stěží.

Mráz jen praží, zima pořád tužší,
oči klíží k snům se divným v duši,
vzpomíná — o ty zlaté vzpomněnky,
k rodným kdy prahům letí myšlenky:

V dáli odtud dalmatské jsou břehy,
pěkná kolébka, tak plna něhy,
tam ho pod žárem jihu sluníčka
hýčkala v lůně mrtvá matička.

Mrtva že už? Nu jen neplač hochu,
zbyloť lásky tatíku též trochu,
stěžeň ho zdrtil — smutná pohádka,
plavcckáť služba těžka — ba vratka.

V horách kvítí, divé šumy moře
zdusily pláč v něm, ztlumily hoře;
bez otce, matky, jako jiní as,
na ňádrech rodné žil své vlasti zas.

Smutný hoch byl krásný jako panna —
truchlá mladosť v bídě zakopaná;
jednou leč — to byl, byl bohatý pán,
zlatem a stříbrem celý obsypán.

Láska mladá všecko jemu dala,
září svatou duši obetkala,
zašla zas, choré zbylo srdce jen,
ba lépe mu by mrtvých snilo sen — —

Krok — poslední, za ním se kloní k zemi,
used', ulch' s lednými slzemi,
na šišák čapka srostla, s tělem zbraň,
krunýřem bílým s prsy spjata skráň.

Střídaly se stráže, zapomněly,
do rána naň napad' příkrov bělý,
našli ho potom, cárský pohřeb měl,
bubny a střelbu podle pravidel.

Prstýnek.

Kroužek malý, zlatý prstýnek
nemá konce sladkých zpomínek;
což to milým pěkná památka,
škoda — s láskou sejde za krátka.

Měl jsem také drahý prstýnek,
modré očko, na něm kamínek,
smutnou památku z dob loučení,
slzou mé panenky svěcený.

Což, o bože, bez počtukráte
zlíbal jsem ho v zpomínce svaté,
kolikráte pláčem umýval
a jak oko v hlavě ostříhal.

Zašel přece, v dví se rozpoltil,
vypadl kamínek a se rozdrobil,
za ním smutek pad mi na líčka,
a ví Bůh, co zbylo z srdíčka. —

Bříza.

Bříza snivá na dvorečku,
svislé větve vlasy vdovy,
sedí pod ní má panenka —
oči její květ charpový.

Bříza snivá na dvorečku,
listím šemře větřík hravý,
v bledé líčko smutek padá,
k srdci padá tíseň z hlavy.

Oj! což bych rád kosti složil
v takovou já mohylečku,
nade hlavou zeleň svěží,
svou panenku na srdečku.

O což věčně chtěl rač spáti
sněžných ramen pod křídlama,
nežli bloudit se svým hořem
za horama — za horama.

Z písní.

Na duše křídlech nosím tě
a hýčkám jako děcko,
— blahový bojím, bojím se,
že sen můj vlastní všecko.

Však bolest srdcem proniká
a mysl vrací světu;
můj prchá sen, ty živá jsi
a z krve zas a květů.

Rozkotán, smeten v mohylu
snů zlatých palác mých,
za nimi pláč můj rozeštván
od větrů po krajích.

Poslední píseň urvaná
mře — smutně naříká,
hoj, kráče havran v duši mé —
neslyšet slavíka.

OTAKAR ČERVINKA.

Prapor.

Kdy káže vlast, národe, vstaň!
tu vzhůru, vzhůru, v ruce zbraň!
Nechť zvěst ta světem letí:
Zde velký den se světí.

A chudá pláče rodina,
sklání se hlava matčina,
a bolest srdce svírá:
„Kdo smrti pot mu stírá?“

On kráčel bojem dál a dál,
a nad hlavou mu prapor vlál,
smrt odevšad naň zívá,
a on se přec usmívá.

Po boku přítel umírá —
a on se dále ubirá,

posledně stisknul ruku,
jen vlasti cítí muku.

On kráčí bojem dál a dál,
a nad hlavou mu prapor vlál,
smrt odevšad naň zívá
a on se přec usmívá.

Zde dívčiny jest mrtvola,
zavřena očka do pola,
posledně k němu hledí:
„s Bohem!“ dí rtové bledí.

Celuje čelo zticha dí:
„kéž Bůh ti spánek osladí!“
a dále, dále kráčí,
to čelo slza smáčí.

On kráčí bojem dál a dál,
a nad hlavou mu prapor vlál,
smrt odevšad naň zívá —
a on se přec usmívá.

Spáleny jeho dědiny,
on zůstal ze všech jediný,
kde rov jest otce, matky?
v popeli rodné chatky.

Vítězství hřmí, vrah poražen,
již posvátný nám nastal den,
vlast věnčí syny svoje,
kdy navrací se z boje.

Na hoře, prapor v levici,
on k srdci tiskne pravici;
posledně vlasti kyne,
co šepot v ústech hyne.

Proud rudý z prsou ubíhá —
ještě se prapor zamíhá,
jej červánků zář zlatí —
pak vše se v temnu tratí. —

Matka a dítě.

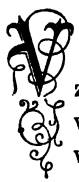

znášel se anjel nad zesnulou zemí,
v objetí jeho dítko klidně spí,
ve výši hvězdy svědkové jsou němí
a v důli země temná, tichá dlí.
Snášel se anjel k zemi níž a níže,
a dítko přitulí se k němu úže,
neb pod nimi jest rodná jeho chýže,
kde matka klečí u prázdného lůže.
Klečí a pláče, modlí se a vzdychá
a vroucně oko k nebi zvedne pak:
ach, dítě moje, dítě! šepce zticha
a uslzený opět skloní zrak.
I probudí se dítko v anjelském objetí
a k anjeli potichu takto dí:
Ach mama, mama! a již dolů letí,
polibkem jeho máť se probudí.

A probuzena usmívá se sladce,
svůj vděčně vznese k nebi vzhůru hled,
nevidí dítko — ale zdá se matce,
že ještě cítí políbení sled.
A stojí anjel dlouho v usmívání,
za slzou slza z očí jeho kane,
s úsměvem potom nad ženou se sklání;
i usne ona, řkoucí: „Díky, pane!“
I spala matka s děckem spánek sladký,
a cherub nad nimi ozářen stál:
vždyť byl on jednou matkou této matky
a jako ona pro dítko své lkal.

JOSEF SLAV. ČIPERA.

Slza díků.

Stál v bídě — s hlavou sklopenou,
jež stářím byla sbělela,
a s prosbou zchřadlých na retech
na chladném práhu kostela.

A kolem něho jiných roj
se vráskou bledém na čele,
růženec v ruce uvadlé,
šat vetchý chorém na těle.

On stál tam — němý jako stín,
jen ruce zbožně sepjaté
a oči k nebi zvednuté,
v nich slze dvě — dvě bohaté.

A dar-li ruka milostná
mu v chladné ruce vtisknula,
tu dík se v retech nezachvěl,
leč slza z oka skanula. — — —

Písně otroků.

Pryč se vzdechem, — pryč se slzou,
jen v oko blesk a v ruku meč,
a v srdce dávné slávy cit,
a v slavnou zase vejdem seč.

Pryč se srdcem, jež měkké je,
teď srdce platí z křemene,
vždyť každý cit již zahynul
v žalářů klenbě studené.

I slze dávno vyschnuly,
teď proudí jenom vřelá krev;
teď pomsta platí — láska ne,
teď zpěvy prchly, vládne řev.

Jen vzhůru! — silou Samsona
to vetché strhnem stavení,

a třeba v rumech zahynem —
nuž buďsi — budem pomstěni!! —

Jen rychle — stavte žaláře
a k hodům zvete katy;
čím víc kdo krve prolije,
tím jistěj' bude svatý!

Vy blázni! — máte v ruce meč,
však babské srdce v těle;
my ruku máme bezbrannou,
leč v srdci city smělé!

Jen taste! — Meč vám zrezaví
a babské srdce schřadne;
však smělý cit — ten věčně plá
a nikdy neuchladne.

Jen taste! — Krev teď prolitá
na jiskru mladou skane,
a mocná záře svobody
tím jistěj' z krve vzplane!

Již vstaň, můj kletý národe
a pouta svrhni chladná! —
Jsou skety, jenž tě bičují,
tu práce je tak snadná!

Jen dále! — k čemu oddechu,
vždyť oheň v srdci víří,
a v ňadru touha k vítězství
své bujné vlny šíří.

Jen dále! — letem orlovým
tam k říši spějme světla;
tma prchla — kam jen jedinká
ta jiskra boje vlétla! —

Hledejte jiskru v popeli
a ducha v temném hrobě;
nevyhas' dosud onen žár,
jenž v dávné zaplál době.

Vždyť lůza v vzteku divokém
polmrtvé kladla v rovy, —
hledejte! — jiskra pohřbená
dá plamen zase nový. —

Nedbejte oněch bídných sket,
jenž v cestu nám se staví; —
jich píseň bídný za peníz
i tyrana oslaví. —

Nedbejte oněch bídných sket,
jenž smích si z činu tropí;
jich duch se k činům nepovznes';
je času proud v tůň stopí. —

Chudá je ta láska moje.

Chudá je ta láska moje,
jak ta jabloň v širém poli: —
trochu oko pozapláče,
trochu srdce pozabolí;
trochu slunko pozasvitne,
pak zas soumrak v nebe táhne,
kapka těchy v srdce kane,
které mořem touhy práhne.
Chudá je ta láska moje,
jak ta jabloň v širém poli —
umře! — nikdo nezapláče —
nikoho to nezabolí. — —

JOSEF DÜRICH.

Kletba poslání.

Jak mladé slunce chrámu Apollina,
lesní dostoupil stráně statný jun
a zlatou lýru do svého vzav klína,
pochvatem něžným sáhl v stříbro strun.
Však jako uštknut zpátky trhl rámě, —
na místo lýry žhoucí cítil kov
a shlédnuv níže, meč zřel skvít se v plamě, —
na místo strun — tré krví psaných slov.

„Což ďábel na mne z pekla kouzla dýmá?“
a zděšen meč chce z ruky odvrci,
než ruka přimrazena jílec třímá,
a pěst jej vřele tiskne ku srdci.

Stmí se. Hlas zazní, jak kdy Cyklop ková:
„Již dospěj k vznešené své úrodě!
Meč úděl tvůj. Tvým heslem jeho slova —
čti!“ — „„Zpěvem k činu, činem k svobodě!““

„Zpěv ovil ti již skráně kvítím vnadným
a v srdce vštěpil růží vonný zdroj,
však nezryl ještě ňadra vrahům zrádným,
a k činům nerozchvěl oteckou zbroj.
Nuž ještě jednou chop se lýry svojí
a k bratřím zapěj písní Záboje,
pak pomni meče — slov krvavém v znoji
a s nimi svatého spěj do boje!“

Však dobýti-li chcete hradu pevna,
kde utýraná volnosť v poutech lká,
vás jedna vedíž mysl stejná, zjevná,
jen ta vám ku vítězství požehná.
Než jako s ní i nebes dobudete,
a vzdory nést celému lze vám století,
tak proti ní hřích blesky do vás vmete,
a k smrti sprovodí vás jeho prokletí!“

A hrom si k tomu svoje zapěl Amen
a blesk zapáliv širou temnotu
ve srdci mládce zažeh' mocný plamen,
jenž ze snění jej zbudil k životu.

A protřev zrak zas držel v ruce lýru,
z jejíž se ňader bolný vydral sten,
a duše v pěnivém vzkypěla víru,
sna z květů pučel jasný, parný den.

A sivý sokol se skály se vznesl
nad mládcem mířil v nebes slnotrůn,
jakoby boje opověď tam nesl,
vždy výš a výš, už nezřel víc ho jun.
I mávnuv jako mečem lýrou, pádí
pryč z chrámu svaté, tiché milosti,
víc nezřelo ho nebe jeho mládí...
kdož ví, ký dům ho nyní uhostí.

*

Zapadlo slunko v tůni zkrvavenou,
černým se pláštěm země zastřela,
v divokém štěku feny lesem ženou,
co umrlčina krajem začpěla.
Pěvcova pláně holá, osamělá,
tajeným bolem často povzdychá,
kdy černá bouře, v dáli rozdunělá,
zde zmírajícím echem utichá.

Jak kouzlo nebes pěvce požehnání
kochaným veždy dýše bydlištěm,

mír z vlasti vypuzen tam hlavu sklání,
kdy proudy krve jinde myjou zem.
Jen ve snách lesík divné mívá zření,
jak orel slavíka by hrdlem pěl,
a slavík hlas svůj v rachot hromu mění,
jak v závod s třeskem mečů, s hřměním děl.

Ba s hřměním děl, jež mládec svatým hesi
jak Titánům by kyna vyvolal,
by pozatřásl krále — kata křeslem
svobody zlatých stékaje lid skal.
Již ohňokruhem duch se vzpoury šířil,
a jeden zemí šlehal spásy žár,
lid mstící tyranu již k srdci mířil,
jen krok — a dravci utnut skles' by spár.

Jen krok .... a národ zajásal by v slávě,
svůj prapor vetknuv na královský hrad,
jen krok .... a v purpurovém hávě
volnosti kněžka šla by žertvy žhát.
Jen krok .... avšak druh černý kata — krále
znal v srdce lidu vhřížit símě zlé:
tu ten, tam onen nechce sloužit dále,
a červ již konal zhoubné dílo své ....

*

Nad horou černou káně poletuje,
v smutečný nebe obleklo se šat,
v noc divé vítr melodie duje,
a na divný to měsíc svítí sad:
tesané stromky, ovoce jich z masa,
a tam — jak poslední by pomsty vzlyk —
protknuta mečem lýra bezehlasá,
a nad ní v houpu — pěvec — bojovník....

Epigramy.

Replika.

Chceš soud můj znát o pracech svých,
až budu je mít přečtěny?
Aj, vždyť jsi sám na adres psal:
„Papíry bez ceny“ — !

Charaktér.

„„Já pevně stojím na svém vždy,
a nepostoupím ani vlas...““,
ba; kam tě ráno postavím,
tam večer najdu tebe zas. —

ALBÍNA DVOŘÁKOVA-MRÁČKOVÁ.

Jen pablesk jeden!

Jen pablesk jeden — věčný světla zdroji —
svých sešli sluncí v temno duše mojí!
jen pablesk jeden božství svého zoří,
kdy duch můj tone v pochybnosti moři
a kdy se svíjí v bezemocném boji —
jen pablesk jeden — věčný světla zdroji! —

Ten svět tak klamný — jsem jak choré dítě;
zmatené vrhá osud kolem sítě,
v třpytné lži těžko pravdy démant znáti —
— jsem třtinou v poušti, co se větrem klátí!

Ten svět tak svůdný, mdlá tak moje síla; —
jen pablesk jeden, abych nezbloudila —
jen pablesk jeden — věčný světla zdroji —
dej znát mi pravdu, věčnou dceru svoji!

Ty duše velký! — vládče všehomíra!
k tobě má duše úpí smutná, sirá —
nedej mi zbloudit ve temnotách žití,
jen pravdu svoji, pravdu nech mě zříti; —
jen pablesk jeden — věčný světla zdroji —
svých sešli sluncí v hloubi duše mojí!! —

Východ slunce.

zneslo se slunko nad hory
tím vzduchem rozvlněným, —
jako ta hymna svobody
nad lidem uvolněným.

V mé okénko však padli jen
mdlí jeho pableskové, —
jako ta píseň svobody
ve mříže žalářové. —

Loučení — shledání.

Tak jsme se krásně rozešli,
jak jen se rozjít mohou
nejblaženější duše dvě
nebeskou pod oblohou.

A kol nás moře růžných snů —
ta stará lásky báje;
a tužeb hrdých, nadějí
čarovné, vzdušné ráje. —

Sešli jsme se; za krátký čas
jaká to změna s námi!
tak cize, chladně, nuceně,
jak bychom nikdy známi.

Ba: ten našeho blaha chrám
nad hlavou nám se sřítil —
a zapřít jeden druhému
musí, co prvé cítil! —

Zahleděla...

Zahleděla jsem se v obraz toho,
jemuž pro mne rovno v světě není;
zahleděla jsem se dlouho, dlouho —
krasším byl mi v každém okamžení.

Zakalila mlha oko moje,
zatemnila jiskru jeho žhavu,
bohatá pak, trpká slza těžce
padla na tu krásnou, drahou hlavu. —

Přece.

Se oltáře srdce zbožňovaná, krásná
mi střítila se modla ztroskotána;
zlomila okovy jsem démantové,
jimiž má bytost k tobě připoutána.

Vítězstvím hrdě ač má duše vzplála,
přece ten osten želu neutlumí,
a přece zpláču nad svým vlastním činem,
jak onen Říman nad Karthagy rumy. —

Trhávala . . .

Šumivé potůčku vlnky
lučinou se rozvodnily,
pomněnky, jež ruka drahá
trhávala — zatopily.

Trhávala — ruka drahá —
oči mé se rozvodnily
a zpomněnky zašlých rájů
v žalných slzách zatopily. —

Zapadalo slunko...

Zapadalo slunko
za mlhavou horu,
zapadalo jitro
žití na obzoru.

Zapadalo slunko
za sinavým mrakem,
provázela je tam
mrtvým, shaslým zrakem

Zapadalo slunko
za červánky rudé,
že se první láska
nikdy nezabude.

Zapadalo slunko
ve krvavé záři —
že ji zjitra jiný
vede ku oltáři. —

Do ciziny.

Na květ útlý citu mého
padly ciza chladu stíny;
zatoužila duše moje
tam po horách domoviny.

Jak holubka uplašená
let svůj toužný rozepnula,
v místech svátných upomínek
zmdleným křídlem spočinula.

Spočinula, vhroužila se
ve minula zbledlé rumy,
rozelkala krajem širým
písně rmutné, žalné dumy.

Rozelkala píseň smutku
ten svůj nářek holubiný —
že vyrvána z lásky lůna
byla chladné do ciziny.

Němá bolest.

Tak mi všecka radost
v světě odumřela,
že mi tvoje láska
jak sen přeletěla.

Přelítla mi jak to
zlatokřídlé ptáče —
srdce mé jí želí,
srdce pro ni pláče.

Srdce pro ni pláče
oko slzy nemá —
je to bolest velká,
je to bolest němá. —

Nuž — strojte...

Nuž strojte mne do rubáše,
čeká hrob mne přichystaný,
již na našem kostelíčku
vyzvánějí dvoje hrany.

Sem to roucho běloskvělé
ozdobené myrty skvostem,
a ten závoj mlhotkaný —
nepohřbím se v šatě prostém.

A tu věnce zdobu krásnou
proplečte mi vlasem rusým,
hrdě v ní chci čelo vznésti,
než jí věčně vzdát se musím.

Roucho mé jest roucho hrobu:
mrtvolina bledost v tváři,
ledový chlad v srdci mrtvém, —
— nuž — veďte mne ku oltáři!

Mé písně.

Odletěly písně moje,
jak to ptactvo o jesení,
ba poznávám, že v mém srdci
není více jara, není.

Táhne zima v srdce moje,
ve svém ledném, sněžném šatu,
v kraje lepší láskohřivé
písně moje prchly v chvatu.

Divně jsem je šatívala
ty mé písně, drahé děti;
mnívali jste, že to purpur?
— srdce krev vám bylo zřeti. —

Divně jsem je zdobívala —
ký div, že si povylítly!
mnívali jste démanty zřít?
— zoufalství to slzy třpytly.

JAROSLAV GOLL.

Hrad nad mořem.

Nad mořem vysoká skála se zdvihá,
na skále hrdý vypíná se hrad;
na věži bílý praporec se míhá,
svit slunce ranního naň růže klad';
však večerem, když oko věž tu stíhá,
zří černý praporec s ní větrem vlát,
naň poslední se blesky slunce nesou
a na něm se jak kapky krve třesou.

Pod skalou muž: — tvář hrůzou skamenělá —
rve ruka s větrem s hlavy šedý vlas,
a vous mu rosí mnohá slza skvělá,
a slzou oka zří na proudův kvas,
v nějž rybářův se vrhá chasa smělá
a vyplývá a vrhá zas a zas:
znít úpěnlivě prosby pána hradu
a zlato slibují jim za náhradu.

Nadarmo! — moře zlato neuplatí,
nevleje v páže vyschlý síly zdroj —
aj! v dáli člun, v něm rybář starý vláti
zří prapor černý, zří svých druhův roj,
loď řídí k skále, slova neutratí —
hle! již se vrhl v divý proudův broj:
zaúpěl hradu pán i vzkřikli druzi:
hluk vln opáčí skála i hlas hrůzy.

Umlkli všichni, trnou, sotva dýší —
hle! stařec vyplul — vzkřikl hradu pán,
však umlk' zas; hlas starcův s loďky slyší:
„Hle! pane! — bohatý dnes lov mi přán.
Hle! perla! — nemá ve své skvostné říši
jí moře rovné, ani králův stan.
Aj! pane můj! — i ty teď propluj vlny,
i tobě bude lov snad skvostuplný!“ —

A v loďce stoje dívku k sobě zdvíhal,
i líbal druhdy koralový ret,
sníh čela, vlasy — vody proud s nich sbíhal,
hřál dechem ruce — krev v nich stuhla v led.
I zvolal: „Nikdo by tě neostříhal! —
Jdi, perlo skvostná do své říše zpět! —
hrob skrytý vyhledán před mořskou zvěří —
ó! nechte otce na pohřeb jít dceří!“

Mlčeli všichni; hučely jen vody
a nejhlučněji zuřil jejich běs,
když objav děvu vrh' se v bouřné brody —
než známý tok ho na povrch zas nes;
i tiskl mrtvolu, by bez svobody
se ruce spoutaly, až ke dnu kles' —
než kdo již místo jí tu zaujímá?
i vyplul zas — dvé mrtvol náruč třímá.

Pán hradu mlčí — tvář jen plna muk —
a stařec složil v loďce mrtvoly;
i vztýčil se a hlasu jeho zvuk
s vln, s větru hlasem mocně zápolí
a hrůznější, než vln, než větru hluk
již rozléhá se po všem okolí:
„Tys vln se bál! ty — z rodu bohatýrů!
hle! — rybář zas ti syna vyrval z víru!“

„O! chabý rode! plémě zmalátnělé!
již uschla poslední tvá ratolest.
O! slabý synu horší roditele!
tys nedovedl hrdě hlavy vznést,
a otci hledět v tvář a mluvit směle:
„„By strom náš mohl dále žít a kvést,
štěp lásky na něm zasadím zas nový,
ti dceru veda z chýže rybářovy.““

„A kdybys nesvolil, tvou prázdnou pýchou
a tebou aby pohrd', neměl sil —
by opustil tu vaši slávu lichou,
v níž dosud jenom z práce jiných žil,
a vstoupil v domov nový, chatrč tichou,
by v témdni málo nad vše slastných chvil,
dní mnohých mozolným si koupil činem,
mé práce soudruhem a mým jsa synem!“

„Však mrtvolu — té nenavrátím tobě!
hrob rodu tvého uzavírá chrám:
tam nemohou-li odpočívat obě,
nuž! v kobku hrobovou ty sestup sám!
když rovni ve vašem si nejsou hrobě,
já skvostnější jim hrobku otvírám;
pod křišťálovým moře toho stanem:
mou říší moře jest, zde já jsem pánem!“

„Mám na sta dědicův: v mé chýži malé
nech vládnou druzi! nevymře můj rod,
mne loďka ponese vždy dál a dále,
můj domov — veškerá ta říše vod.
Než ty — ty připoután jsi k této skále —
strom, na němž nevyroste žádný plod;
tvůj spustne hrad a z rumův chýže nové
si budou stavět — moji dědicové!“

ANTONIE HOFFMANNOVA.

Z písní.

I.

Dna tak tajně trpěla,
tak bledá byla její tvář,
slza se chvěla na líci,
a z oka zírá hoře zář.

Ret zkřivil plachý úsměšek,
ač srdce hořem zmíralo,
tok slzí oko zdrželo
a smutně před se zíralo.

Své štěstí klesat viděla,
své blaho, žití umírat —
jak vždy jen tiše mlčela
a smutnou píseň počla hrát.

Svou hrála sobě minulost,
vzpomínky v zjevu útěšném;
bol zrcadlil se ve oku, —
okřála ve snu potěšném.

II.

V podletí krásné vžila se,
ač již tak dávno minulé,
na blahé doby vzpomněla
tak záhy letem zhynulé.

V sen lásky tiché vžila se,
jal svět ji bídný v útrpnost, —
dohrála. — Před ní jevila
se chladná hořká skutečnost.

*

Ach, srdce, srdce ubohé
tak osud zle tě drtí,
zastav ho, hledej úlevy
v náruči bledé smrti! —

VÁCSLAV HES.

Cigán.

ospěš si, hochu, dřív než hlad
z těla mi duši vypoví,
bystrý zrak tvůj a rychlý krok —
snad rámě tvé cos uloví.

A mladý cigán vyskočil,
a ze rtů zazněl divý smích:
„Hoj, proklatá to brloha —
těch lotrů srdcí kamenných.“

A jeden skok a jeden cval,
jak s větrem chtěl by závodit,
a prstama si zalusknul,
jak byl by cigán tím již syt.

Ve městě bylo tmavo již;
jen cigána zde svítil zrak,
a měsíc jakby zahanben
ukryl se před ním v hustý mrak.

Ve městě bylo ticho již;
jen z hospody ryk zazníval.
Zde cigán krok svůj zastavil
a divoce si zazpíval.

A sotva vstoupil do dveří,
již hosté známou naň notou:
„Vyhoďte toho tuláku,
ven se zlodějskou holotou!“

A cigán máchnul nožem kol,
hosté se dali do skřeku,
a cigán zrakem zajiskřil
a obrátil se k útěku.

A jeden cval a jeden skok,
hoch nazpět k matce utíkal,
a za ním hostů divý řev
a zbraně hluk tmou pronikal.

Kol dvorce pádil do polí
a pes naň uvnitř zavířil,

pán dvorce okno otevřel
a na cigána zamířil.

A rána nocí zahřměla,
a mladý cigán zaskučel,
za ním na blízku hlídky dav
co smečka vzteklic zahučel.

Tu vyrotil se zástup ven,
a mladý cigán k zemi kles —
co v hospodě byl ukradl,
to staré matce nedones.

Po smrti.

Pochovali v hrobce krále
a chuďasa v koutek tmavý,
tohoto dva pochopové
a onoho lidstva davy.

Zašli dnové, zašla léta,
rozpadly se obou kosti,
rozpadly se ve prach stejný,
chuďas i ten král mocnosti.

Přišel vítr, sebral vzhůru
prach žebráka i prach krále,
oba svorně v jedno smísil,
teď putují světem dále. —

Píseň.

Ach ano, já tě obejmu,
až spnou se naše náruče,
pak řeknu ti, že mám tě rád —
mé srdce na tvém zatluče;
mé srdce na tvém zatluče,
zrak vhroužím tobě do oka
a zasměju se ze srdce
a povzdychnu si z hluboka. —

GUSTAV HEŠ.

Ecce homo!

Pojďte sem, vy všichni kolemjdoucí, zřete — rcete:
zda znáte bol, jenž roven byl by bolu mému? —
Ha! zakrýváš svou tvář; to svědomí tě hněte, světe,
tenť časů Bůh že klne ději ohavnému
a hrůzočin tvůj do černé ti volá do paměti,
v svém kruhu na Bílé kdy Hoře zastaví svůj krok! —
O plačte, krve slzy roňte, bědné, siré děti,
já slzí nemám víc — jich žhavým bolem vysech tok.
To v odplatu mu dali, prvý žeť On spásy plamen
v těch časech zbloudilých Evropě tmělé rozduval,
a vlastní rukou s hrobů svobody že svalil kámen,
na troskách bludu její rudý pevně prapor vklál.

O světče mučedný, když změnils tvář svou na Táboře
a plápol z žertvy Kostnické ji polil velebou —
jak velký byls, jak vznešený v nového rána zoře
a bědný jak, když vzvěsili meč hanby na tebou.
Zde havěť hadů kolem tebe zradu zasyčela,
zde zrádná pěsť tě v podnož bídné sběře schvátila,
zde bičem luzy, pochopův se tvář tvá zkrvavěla,
tvá síla jará do dlouhé se noci skátila.
Zde na skráň bolestnou ti z trní věnec zatlačili
a dali slavnou korunu ti předkův za hanu,
o pane, odpusť jim, že věděli, co učinili,
a horší byli běsných Kalvarie katanů.
O zřete na tu bílou Kalvarii, horu bědnou:
v tom hávu zedraném ten mučenník — to národ náš!
Jaký to člověk ach! — Zrak ve sloupu, smrt
v lících lednou —
tak zmíral na Golgatě ve bolestech Mesiáš. —
Ha! zakrýváš svou tvář; to svědomí tě hněte, světe,
tenť časů Bůh že klne hrůzočinu tvému? —
O pojďte sem, vy všichni kolemjdoucí, rcete — zřete:
zda jesti bol, jenž roven byl by bolu mému! —

JASA HRADECKÁ.

Mému srdci.

Což je ti ouzko v ňadrech mých,
že toužíš v cizí kraje?
či ptáčeti to závidíš,
že s větérkem si hraje?

Nuž leť jen, ať si ulevíš,
mé s sebou vezmi boly;
ten, kdo by nás moh potěšit,
se toulá někde v poli.

A slavíčkův si vypůjč ston
a růže vonné dechy —
větérek tobě křídla dá,
a zaleť v kraje těchy.

Já zatím tady čekat chci
a v hvězdách radu bráti,
zdaž uzdraveno přiletíš,
a on se s tebou vrátí....

Můj chrám.

Má ňadra jako kostýlek,
a oltářem v něm srdce mé,
tam láska moje přesvatá
své nejzbožnější slouží mše.

A noci moře plamenné
to oko tvé, tvůj žhoucí zrak
co věčná lampa hoří tam
a rozhání všech tesknot mrak.

A tam se modlit chodívám
za všechny věrné dušičky,
co v lásce věrně skonali —
a zžehám za ně svíčičky.

A někdy jako z nebes žalm
mých citů rozhoupá se zvon;
ach! či to k svatbě vyzvání,
či je to umíráčka ston...?

JOSEF JEŽEK.

Přelud.

Na nebi luna stříbrná —
stál u Vltavy hošík snivý;
zčeřena řeky hladina,
hoch zíral dumně ve vír divý.

Upřeně zíral do něho,
až zatočily se mu oči: —
a tu již není řeka to,
v níž vlny šumivé se točí,

než květoucí je lučina,
a bílé ovce pasou se tu,
jim pěje krásná dívčina
a věnec vije z vonných květů.

Po sněhu šíje zlatý vlas
až k hebké travince se vine,

a z pode mráčku hustých řas
jak nebe jasné oko plyne.

Šat lazurový — zlatý lem,
a květů vzácných věnec živý
ve luny lesku stříbrném
objímá krásy skvostné divy.

A ona zvedá oko své,
tak vábivé! — zří touha z něho —,
bělostnou rukou pokyne,
— „pojď hochu do náručí mého!“

I vzplane v srdci touhy pal,
až puknout hrozí prsa mladná,
— „„o zjeve, kdož by odolal!““ —
objímá chlapce vlna chladná.

Kolovrátkář.

atancuj si chaso líná
podle mého kolovrátku;
s písněmi až v konci budu,
zahraju zas od počátku.

Já jsem dobrý kolovrátkář
a čest dělám svému cechu,
který celým světem vládne,
nepouště jej ku oddechu.

Svět je velký kolovrátek,
klikou točí velcí páni;
ať to vrčí, ať to pištĺ,
oni točí bez ustání.

Nezemdlí jim nikdy ruka,
a když dál to nejde více,

— dokud nástroj nezdrchá se,
počnou točit z repetice.

A z těch, co tu hudbu slyší,
mnohý podle taktu skáče, —
ten se potutelně směje,
onen zase chuďas pláče.

Klidná mysl.

Nechť robství děsný boj se vzteká
ve stínu šípů krvavých,
a z jícnů děl a pušek leká
smrt řady duší zbabělých,
a vůkol všude druhy tvoje
na věčnost vede smrti ston,
ba na tebe i kulek roje
konají krvolačný hon:
ty svoji pušku hovořivou
jen stále klidně nabíjej,
a střel smrtnosných sílu živou
ve řady vrahů vysílej;
a ve hrob-li tě střela sklátí,
smrt nejslavnější bude tvá, —
na rově budou světla pláti,
jež na něm rozže svoboda!

Pavučina.

Láska — jemná pavučina —
ve slunka se záři skvěje,
stříbrná pak rosa na ní
v objetí se zory chvěje.

Láska — vetchá pavučina —
větru dech ji odtrhuje,
a s ní srdce — muška zlatá —
udušeno poletuje.

J. B. JILOVECKÝ.

Z ulice.

Po ulici poskakoval
otrhánek — klučík bosý:
říká tatík: „člověk nemá,
čeho sobě nevyprosí.“

Hlad ho trápil, dlouhá chvíle,
hvízdal si a šlapal bláto, —
„dobře máte, nechci žebrat,
jsem už trochu velký na to!“

Po krčmách se potuloval,
v letech dospěv trochu dále:
„Je to život! v létě venku
a na zimu v kriminále!“

Ustlal sobě věchet slámy
starý žebrák na ulici:
„V práci že je spása lidská? —
Mohli mi to dříve říci!“ —

Matce.

Líbalas mi čelo,
hladilas mi vlasy:
„rozvesel se, dítě,
všecko změní časy!“

Všecko časy změní,
má zlatá matičko,
ale nepromění
zklamané srdíčko. —

VOJTĚCH H. JIROTA.

Ztracená blaženost.

Blaženost, má blaženost —
kam se ta poděla?
jako z rtutě kulička
ze světa zmizela.

Vítr, co nám za hory
s mrakem dešť zanáší,
zavál mi ji daleko
za stodůlku naši.

Píseň.

Snaha naše — pyšný oř —
s bleskem spěchá v letu,
letí, letí nad mraky,
v dálce mizí světu.

Skutek — klisna kulhavá —
měří oře skoky
a jen s tíží dýchajíc
v prachu vleče kroky.

ALOIS KOTRBELEC.

Rozmyslil jsem si.

Chtěl jsem skočit do Vltavy,
zpomněl jsem na tvoje oči,
na hřebík chtěl pověsit se,
zpomněl jsem na šíj tvou bílou.

Lépe bude potopit se
do tvých krásných, modrých očí,
lépe bude pověsit se
na tvou krásnou šíji bílou.

Slunce chci — Tys hvězda.

Já slunce chci, Tys hvězda jen,
já nechci noc, chci jasný den;
já chladný jsem, chci slunce pal,
mne hvězdy kmit by nerozhřál;
já tvrdý jsem, znám vzdory své,
a měkké je to srdce tvé;
mé oči jsou jak ostrý jed,
a jemný Tvůj je, hvězdo, hled;
já zlostný jsem, mám hněvy rád,
Ty želela bys tisíckrát,
Ty želela bys každý den,
že život chci a — žádný sen.

Mně lásky tvé by líto bylo.

Ty dítě bledé, nech té lásky,
a buď mi jako dřív zas cizí,
to plané jsou jen povídačky,
že z duše láska nevymizí.

Jen v písničkách to slýchat ještě,
že láska v srdci nepohyne;
to byly jednou krásné zvyky —
však teď už, dítě, všechno jiné.

Tvá duše plna víry silné,
a já už nemám v srdci žádné,
ba řek bych, že jsem bez naděje,
a tu ta láska brzy svadne.

A proto, dítě, nech té lásky —
dnes posledně mnes políbilo;
i zapláčem si spolu chvíli — —
mně lásky tvé by líto bylo.

Naše láska.

Tak nezní zvony nikdy z rána,
tak hučívají za klekání,
a naše láska chudička tak,
jak nebyla by láskou ani.

Ta naše láska jako slunce,
když ve vody se k spánku vrací,
ta naše láska jako píseň,
když v echu modrých hor se ztrácí.

Ta láska naše hvězdy záblesk,
když černý mrak se valí na ni,
ta naše láska, chudá láska,
jak nebyla by láskou ani.

MIROSLAV KRAJNÍK.

Jízda k nevěstě.

Jel mladý hrabě z večera,
jel lesem kolem jezera.
Už měsíc vzešel na blankyt
a na vodě hrál jeho třpyt;
les krajem vrhal černý stín.
Ah, což mu stín, co luny svit,
což po tom, že se blíží noc? —
jej vábí lásky čarná moc
tam v pyšný zámek — nevěstin.

Kůň letí jako živý ďas,
však nepředstihne rychlý čas.
Už duchů doba — půlnoc blíž —

a mrtví z hrobů vstávají,
ztracenou lásku hledají: —
ty že se duchů nebojíš?
Strach — duchy — marná babská řeč, —
mám silné páže, dobrý meč! —

Šum vichru lesem táhle zní,
a na vodě se lůna chví.
Slyš — jaký zvuk to — lesa šum,
či pohřebních to hlahol dum?

To píseň — vábný, tichý zpěv —
a nikde živa tvora zjev.

„Zapějme píseň veselou
a v svatební se dejme rej;
nevěstu máme spanilou,
jí ke cti každý píseň pěj.
Zapějme píseň veselou!“

A hrabě hledí s úžasem,
odkud ten zpěv zaznívá sem,
však nikde, nikde tvora zřít, —
jen vichr počal děsně výt.

„Má z vodních par utkaný šat
a věnec z vodních lilií,
lahodný se k ní spánek vkrad,
a o ženichu sladce sní.
Má z vodních par utkaný šat.“

„Jest její ženich švarný pán,
a vysoký jest jeho rod;
on ke sňatku už přichystán —
nuž svatební chystejme hod.
Jest její ženich švarný pán!“

„Zbuď nevěsto se spanilá,
už jede, jede ženich tvůj;
dost si se o něm nasnila,
ber svatební už věnec svůj.
Zbuď se nevěsto spanilá!“

Kůň řehce, větří, vzpíná se
a nechce ani z místa hnout,
a hrabě patří v úžase
na vodě luny ve jase
ku břehu bílé tělo plout.
Kol těla vzdušných postav roj
se lehce vznáší nad vodou;
vlnami zmítá nepokoj
a úzkostně se k břehu pnou.

A hrabě zděšen zírá blíž —
ty že se duchů nebojíš?
Strach — duchy — marná babská řeč, —
nač páže máš, nač dobrý meč?

„Tvé lože bylo studené,
on lepší, teplé chystá ti;

on pojme tebe v lokty své,
tam sladce budeš dřímati.
Tvé lože bylo studené.“

„Hle, ženich tvůj už na cestě
a u tebe už bude hned;
jak spěchá, touží, k nevěstě —
tak rychlý jest jen duchů let.
Hle, ženich tvůj už na cestě.“

A kolem hlavy hraběte
se vzdušných stínů míhá kruh, —
— pryč, pryč — já neznám děvčete —
a divý smích mu zazní v sluch.

„Chachá — ženich už na cestě —
hoj, dovedem' tě k nevěstě!
Už dolů, dolů s koně spěj,
ať svatební se počne rej;
a kněžna-li tě pohřeší —
však on ji jiný potěší.“

„Nevěsty lože chladné je,
však ve tvých loktech okřeje.
Hoj ňadro k ňadru tiskni jen,
už brzo svítat počne den,
a spíše slunce v podletí
ta svatební noc odletí.

Nevěsty lože chladné je —
chachá, v tvých loktech okřeje!“

*

Nedojel hrabě k nevěstě,
a marný po něm všechen shon.
Když nejhezčímu děvčeti
tam ze vsi hrany zvonil zvon,
jež vytáhnuli za šera
rybáři v lese z jezera,
zněl umíráček hraběti.
Nedojel hrabě k nevěstě —
zůstal on někde na cestě. — —

Nezapomeň!

O nezapomeň v lásky horování,
že ještě jiný žije v tobě cit.
O nezapomeň v dívky objímání,
když srdce k srdci, ret se ke rtu
ne dívce jen, že máš i vlasti žít.
O nezapomeň v lásky horování!

O nezapomeň! viz ta pole holá,
kde dříve krásně kvetla svoboda,
kde sterý tobě tajemný hlas volá,
tak tklivý, že mu srdce neodolá:
hle! hřbitov slávy tvého národa
O nezapomeň, viz ta místa holá!

O nezapomeň! Blízka snad ta doba,
že bratří tvoji v ruku chopí meč,
by mužem volným stal se každý z roba,
— neb muž a volnost, spolu padli oba —
dej „s bohem“ dívce a spěj s bratry v seč!
O nezapomeň — blízka snad ta doba!

Okamžik.

Dnů, týdnů, roků práci dlouhou,
probdělých nocí trpké ovoce,
v nichž zoufáním jsme, nadějí a touhou
zmítáni často byli divoce:
vše to jen jedno, jedno okamžení,
buď na vždy zmaří aneb odemění.

Zda právem tak? — což platno jest se tázat,
kde neznámá nám, děsná vládne moc,
kde ruce jest nám mlčky dát si vázat
a nesmět ani volat o pomoc.
O mlčet, trpět — kleté lidstva heslo —
kde jednat chce, tam kázáno, by neslo.

Jen jeden okamžik — a staletí v něm muka,
a jeden zas — pro věky blaha dá,
že ve zpomínce třeba bolem puká,
přec srdce ve blaho se zadumá.
A zase jediný — vše mění se kol tebe,
že neznáš světa víc a neznáš sebe!

Tak v jednu chvíli osud lidský složen,
a jednou počat — jednou dokončen.
Ten klna končí jej a onen zbožen,
ten s nářkem, — tiše, s úsměvem tam ten.
A jeden okamžik jich chvátí na tisíc,
by našli blaho věčné, věčný bol či — nic?

Ze zašlých dob.

Probírám se v těch starých písních svých,
jichž sten mi zněl kdys v prvním ránu světla,
těch prvých, vroucích srdce výbuchů,
když naše láska nejkrásněji květla.

Svět nezří v nich snad žádných půvabů,
mne vábí víc však, nežli celé světy,
jak v slzách když líbáme po letech
dar z ruky milé — zvadlé, uschlé květy.

Mých písní zdroj ten ještě nevyschl;
on vždy zas mocně znova vytryskne,
jak temnomodrém, klidném na nebi
se v letní večer náhle zablýskne.

Jest třeba jen tvé ručky dotknutí,
jen čarný očka tvého modrojas,
by ze skály jak tknutím kouzelným
zdroj písní mých vyprýštil z prsou zas!

Píseň.

Ach Tebe, dívko miluju
a jediná jsi láska má,
byť sebe víc se horšila
tvá starostlivá paňmáma.

Dej hubinku jí, polichoť
a pohlaď hezky po tváři,
když něchce víc, ať dovolí
nás aspoň spolu — k oltáři.

ELIŠKA KRÁSNOHORSKÁ.

Náš ztracený ráj.

Do prostoru se rozletěly světy,
kdy povstaly v převelký tvorstva den;
jaký to vír! tu mocnou páskou jen
upoután v dráze vesmír rychloletý.
Bůh přemýšlel a láskou světy svázal
a každé hvězdě věčnou vlasť vykázal;
pak z půdy zemské hrstku hlíny vzal,
utvořil člověka a ráj mu dal,
a chtěl, by k sobě přilnuli na vzájem —
dal jemu vlasť, a vlasť mu byla rájem.

Nezmizel ještě ráj z pozemských luhů,
jsme sirotci jen, z něho vyštváni!
v domova lůně přec jak vyhnáni
a plačíce bloudíme v mohyl kruhu;

když ty tu hyneš v slzách ponořena,
s rozťatým srdcem, steskem utížena,
mdlou rukou ptáče „volnost“ chytajíc,
a přec v ní s hrůzou vždy jen stiskajíc
otrocká pouta, smutná jatá krásko —
ty, vlasti drahá, jediná má lásko!

Nápis na skále.

Buď vítán, šerý skalný velikáne,
jenž stavíš vlny v bouřném záchvatu
Myšlénky své co příboj rozpoutané
jdu zkojit ve tvou vážnou samotu.

Tvůj věčný klid jak z jiných světů zírá
v dol, kde své reje změna provádí;
tvá příkrá výš, jenž nebes obzor svírá,
ta nelahodí — avšak nesvádí.

Nechť zuří mráz, neb země skví se květem —
nepohne to tvou hrudí kamennou;
ty mlčíš, leč kdy bouř otřásá světem,
pak hřímáš s nebem hlasnou ozvěnou.

Co chmůra pravěká se tmíš, na tváři
paměti děsné se ti obrazí;
leč na tobě-li zlatý úsměv září,
pak neklameš — pak slunce vychází!

Změna.

Na srázu visí chatrč — hrozno zřít!
Čí domov to? Kdo hostem chce tu být?
Ji holých stromů větve bijí,
vichřice jí se posmívá,
i chudoba ji hrdě míjí, —
jen samota v ní přebývá.

Útulkem vlídným jistě bývala,
když lidské blaho v lůně skrývala,
když naděje pod její střechou
dny drahé touhy sčítala,
a lásky vesnou libodechou
v ní srdce mladá zkvítala.

A nyní mrtvo v těsných prostorách,
jakoby kletba střežila ten práh.
Zda naděje se nesplnila?
zda láska svadla zrazena
a srdce v žalu pohrobila,
že spustla chýžka, zřícena? — —

HANUŠ LEJSEK.

Píseň.

Spršely mi zlaté květy,
sněné v mládí ideály;
zanesl je z luhů vnadných
v hory zefír, mezi skály.

Spadla na ně mlha hustá,
zahalila v roucho šedé,
bych je hledal, věčně hledal,
nenajdu ty květy bledé.

O noci temná — ty jen víš,
jak lítost vane z vzdechů mých,
však žádný se tě nezeptá,
a žádnému ty nepovíš.

O noci temná — ty jen znáš
to lkání stonů nešťastných,
však žádný nepomodlí se
nad nimi ani otčenáš.

Ba již boří, boří se mi,
jejž jsem dlouho stavěl pilně,
snů mých luzných zlatý chrám;
sloup po sloupu klesá, padá,
a než poslední se sřítí,
v ssutinách jsem pohřben sám!

FERDINAND MARJANKO.

Morák.

Moráka hnali do lomu,
byl stár a samá běda;
víc nesmí nikdy do domu,
ať chléb si světem hledá.

I zavyl chuďas zoufalý
a skuhral po okolí,
klopotem lezl na skály:
jak ho ta bída bolí! —

Po pustém belhal údolí
a skučel bez ustání,
kde klopýtl, tam v nevoli
dal hned se do štěkání. —

Snad kamení ho oželí,
když lid proň nezná díků,
a tiché lože udělí
starému služebníku.

JAROSLAV MARTINEC.

Otčina.

Jsou širé v světě pustiny,
kde jarem slunce nehřeje,
kde ptáče nemá otčiny,
ni kvítek rosy krůpěje.

Však, kdyby taká pustá zem
tvých dědů byla otčinou,
tvou kolébkou, tvým odkazem, —
nezlíbal bys tu jedinou?

Listopad.

Pusto v háji, pusto v poli,
že tu ptáče nešveholí.
I milostí roztoužený
zpěv umírá bez ozvěny.

Chladný vítr krajem duje,
za ním listí poletuje,
a tak teskno je mi k tomu,
jak by matku nesli z domu.

Světice.

Švarnou máte vy to dceru,
panímámo rozmilá,
spanilou, že by se věru
za světici hodila.

Za světici na oltáři,
aby se k ní modlili, —
což by potom švarní hoši
do kostela chodili.

JAN MATOUŠEK.

Z písní.

I.

Přál bych si, by to švýcarské
slunéčko k nám se sneslo;
lid z klidu by se vytrhnul
a nové přijal heslo.

Snad by si vzpomněl slávy dnů,
otrocké nyní doby
a konečně by vychrlil
ukryté z prsou zloby.

O bože, vezmi za cenu
to moje mladé žití
a dej, ať nám to švýcarské
svobody slunko svítí!

II.

Svou položila hlavinku
na má se prsa chvící
a toužebně se tázala:
„co máš mi ještě říci?“

Já vyprávěl pak o bolu,
jenž v prsa má se vhnízdil,
jenž hlodá tajně na srdci
a tvář mou mladou zhyzdil.

Já vyprávěl jí o lidu,
jenž nade vše mi drahý,
jenž silný dost a trýzněn jsa,
netresce svoje vrahy. —

Tu sklonila svou hlavinku,
ke srdci, ke oltáři,
a když ji opět pozvedla,
leskla se perla v tváři.

III.

Nu tomu se nic nedivím,
to nedělá mi hlavu,
že bloudím posud nepoznán
v tom velkém lidstva davu.

Buď málo jsem se přičinil,
neb k slovům mým jsou hlušší;
vždyť málo kdo to uhádne,
co v mladých prsou buší.

Že ale Ty mne zapíráš
víc nežli kohokoli,
že ale Ty mne nechceš znát, —
to nejvíce mne bolí!

Znělka.

Byl krásný večer, jakby stvořen k snění,
tak tichý, jakby pravou básnil krásu,
tak jemný, jakby utkán z Tvojích vlasů,
tak dojemný, jak Ty jsi v zanícení.

Byl jinoch to u prvním políbení,
báj živá z dávno vymřelého času,
zpěv svatý z Tvého vykouzlený hlasu, —
byl večer lásky — večer k roztoužení.

Mně zdálo se, že svět se stopil v moři
a nový dlouhou touhou zbuzený,
svět lásky, lidstvem dávno toužený, —

svět světla světel že se právě tvoří.
Máš večer ten má dívko posud v paměti?
Já v Tvém, Tys v mojím dlela objetí.

EMANUEL MIŘIOVSKÝ.

V cizině.

I.

Svaž mi kytku, panenko má,
to dokud jsem ještě doma;
zejtra kdo ví, co se stane,
děvče moje milované.

Zejtra kdo ví, zdaž mi více
květy svážeš do kytice;
jiní lidé, květy jiné,
a mé srdce při tom zhyne.

II.

V mlhavé noci plášti
jsem u břehu mořského lkal:
O vyjdi, má hvězdo, hynu,
a pláč můj zní pustinou skal!

Odráží se od nich a zmírá
jak bez vesla na moři loď;
o vyjdi má hvězdo, vyjdi,
a k přístavu mne doprovoď.

V mlhavé noci plášti
jsem do písku jmeno Tvé psal;
zdaž zpomnělas na mne v tu chvíli,
kdy pláč můj zněl pustinou skal?

Odrazil se od nich a skonal,
jak bez tebe skonám i já;
jen po skalách zazní k moři:
Maria! Maria! — —

III.

Na obzoru cosi kráčí,
jak sbor duchů ze hřbitovů,
a mé oko v němém pláči
smutně zírá k nebes krovu.

Stěžeň praská, plachty dmou se
jak mých ňader žalu vlny,
a postavy lodí pnou se
vzhůru — pohled tajůplný!

Tam ta loď jak naše sláva,
pokořená po staletí, —
každým mžikem výše vstává —
snad že k štěstí břehům letí.

Oči moje zaplakaly,
zasténalo v mé to hrudi —
vyjdi ženo-lodi v dáli,
děti tvé se ze sna budí. — —

Loď k nám blíže přiletěla,
holá loď a kupci na ní,
jimž je slávou blaho těla,
v kusu zlata tužby plání.

IV.

Na sever v noci daleko
k vesnici přišel jsem
a v domku bílém starušku
za noclech prosil jsem.

Ta vítala me ve slzách:
„Jak zdaleka že jsi?“

„„O mnoho, mnoho je to mil,
přes hory, přes lesy,
přes moře celé, celou zem —
a ještě, ještě dál.““

„Kéž by ti, drahé dítě mé,
bůh cestu požehnal!“

„„Mám doma taky matičku,
však bledší než jste vy,
teď asi šeptá otčenáš
a hledá úlevy.

Ó jděte, moje myšlenky,
až k ní tam k posteli
a povězte jí, oči mé
že pro ni slzely.

A skropte samy podušku
i ustaranou líc;
že líbám ji stotisíckrát,
však nevrátím se víc . . .““

Před mým rájem se mi zatmělo.

Nejkrasší píseň vznikla na tvé hrudi,
když na rty tvé splynulo vyzvání —
však žel! že člověk ze snů vždy se budí,
a po dni krátkém zazní klekání.

I já se zbudil zpovědi tvé ze sna,
i mému dni klekání zaznělo;
pak přišla noc, tak trapná, temná, děsná,
a před mým rájem se mi zatmělo.

BERTA MÜHLSTEINOVA.

Šedivý vlas.

Pověz, bledý hochu,
proč šedivý tvůj vlas
nad důmyslnou skráni
tak záhy v barvě zhas?

Hnal zlomysl tě světem,
klíčila nemoc tě,
či byl jsi vyhnán z ráje
své lásky bouřlivé?

Rci: byla kadeř temná
jak černý, těžký sen,
či vlnila se světle
co jemný, měkký len?

Či stkvívala se zlatem
jak slunce jasná zář?
Rci, proč tak záhy svadly —
tvá kadeř a tvá tvář?

Ty nemluvíš, i zastřen
je utrpení den:
do srdce sněhy padly,
na hlavu mlha jen.

Odpověď.

Ty krásná, bledá dívko,
nehledej písní proud,
do hlubin srdce mého
nepřej si nahlédnout.

Tvé žití jasné nebe,
v něm záře sterých hvězd, —
ó neptej se kde stíny,
kde tma a bouře jest.

Znáš pustý, mrtvý hřbitov?
takým je žití mé:
svadlé jen věnce, kříže
a žádné naděje. —

Ty krásná, bledá dívko,
kochej se v lásce své,
nech závoj srdci mému, —
věř, není vábivé.

Na jaře.

Pozasvitlo jarní slunce,
svítilo na mladý pažit,
svítilo na němé hroby
a na siré srdce mrtvé.

Pozasvitlo slunce jarní,
ozdobilo květy, pažit,
oživilo němé hroby —
nevzbudilo srdce mrtvé.

JAROMÍR NEČAS.

Sentimentálnost.

Jaké světy v srdci mladém
květou často potají,
až to mlčelivé štěstí
lidé sami zmotají!

Dohárává plamen; popel
roli mužství zúrodní.
Co jsou plody! Kde jsou květy,
vonné květy původní?

V jeseni.

Přijde zima, krutý mráz
nese umrtvení,
a snad hledat budou nás,
kde nás více není.

Umře živná příroda,
v klid se hrobu vrátí,
nám však palmy nepodá,
až zas počne pláti.

Časem slunka chladný svit
přec dá květům puku,
jak se ale bude mít
srdce beze tluku?

Neb když přijde jara ples
a s ním lásky ždání,
nad mým se jen hrobem kdes
smutná vrba sklání.

Nový Sokrates.

Takých nátur málo v světě,
jakou já se honosím,
co se mi vše uvnitř plete,
nikdy na trh nenosím.

Vy mne máte za chudáka,
když tak stojím vedle vás:
mně je milý osud žáka,
učitele nebe spas.

JULIUS R. NEJEDLÝ.

Nejsladší píseň.

Ta píseň bývá nejsladší,
co v přírodě se rodí,
kde květův vůně, ptactva zpěv
a stromů šum cit plodí.

Tu s listem list si zahrává
a tu si povídají,
jak v trávě s kvítkem kvítka se
jen v lásce líbávají.

Jak přemnohdy se zarosí
ty jejich lesklé hledy, —
tak — jakby věděly, že jsou
tu spolu — naposledy.

Na břehu.

Jsem sám a sám, a kolkolem
tak ticho jako v hrobě,
jen šumný Labe vlnotok
tu prozpěvuje sobě.

Poslouchám zvuky lahodné
a všechněch pochopuji, —
o Labe ať ty vlny tvé
jen dále prozpěvují.

Ten šumný tok a kolem tma
a samoten tu býti —
tak je mi, jak bych z hrobu zřel
na všechno živobytí.

Noc.

Buď vítaná, ty bohyně,
královno nejmocnější,
jejížto rámě žehnané
všem vzdechy ukonejší.

Tvůj jemný plášť tak širošír,
tu skvěle ustříbřený,
a jindy zase přetemný
a mráčky zavroubený.

Srpový krášlí diadém
tu uhlazené témě,
a jindy diamantů sbor
z vrkočů září jemně.

Přeněžné tvoje náručí
se nad obzory klene
a lidstvu líce celujíc
oblaží unavené.

Tu ptáčkem mysl stává se
a v kraje zaletuje,
kde slasti sotva tušené
kraj divný vyluzuje.

Ó chvíle, chvíle přešťastné —
velebné chvíle snění,
kde svým a bez pout bývá duch —
ó trapné probuzení!

Jitro.

iz tu slavnou královnu,
jak ve kraj světa kráčí —
radostí blankyt zahořel,
a zem se rosou smáčí.

Těch přespanilých kvítků sbor
s lupením unaveným
pozdvíhá útlé hlavinky
k nebesům okouzleným.

Tu kvítkům v lůno zperlené
s blankytu záře kane,
jak s nebe sladká útěcha
do duše utýrané.

JAN NOSEK-ZÁDVORSKÝ.

Má dráha.

Krutý osud v rozcestí mě strhl
a já volil cestu růžovou; —
však tu přišla jeseň, růže svadly —
nyní kráčím cestou trnovou.

Marně vyhýbám se trní zlému,
ono všady bodá duši mou; —
snad až zavlaží se krví mojí,
nové růže z něho vykvětou? —

FRANT. LADISLAV POLAK.

Na přívoze.

řeváží rybák na řece —
dnes veselé má tváře
a vlídně hlavou pozdravil,
starého muzikáře.

A plují podle skaliska,
na němž se lebka nahá
starého šklebí cimbuří —
a hudec k harfě sahá.

„Na skále hrdý zámek ční;
pod skálou vetchá chýše;
na zámku hýří mocný pán
a prázdní plné číše.

Dnes milostpán měl dobrý lov.
Chýš dole v prachu leží,

z ní hezkou dceru v plen si vzal, —
starý ať světem běží.

A růži polorozvitou
v prach drzou šlape nohou,
však řeka tu dost hluboká,
přikryla hanbu mnohou.

A hrdý toho zámku pán
nezlomil chlípné šíje; —
k čemuť ta lůza na světě,
než pánům na orgie?

Sesul se v rumy zámek již,
a kámen řeka jará
v bezedné moře roznáší“ —
To písnička je stará. —

A hudec z loďky vystoupil,
a rybák za ním kouká
a hlavou kývá šedivou
a mezi zuby brouká:

„Ba stará je to písnička,
znít bude bez přestání,
dokud tím lidstva řetězem
potáhnou milostpáni.“

Náš román.

I.

Zašel jsem tam, kde hudba hrála,
a v kole hlučný vířil ples,
by mozek se mi pozatřásl,
a duch zanícen výš se vznes.

Než slabém lampy při kmitu,
když dohořívá k ránu, —
šel myšlenky jsem nasbírat
nového do románu.

Kolem mne pestrý dívek kruh
myšlenky plané, lživé,
tu stih mne tvého oka šíp:
já uzřel „slovo“ živé.

Myšlenky se mně rozběhly,
cítil jsem v srdci ránu,
a vrh se tobě ku nohoum:
„pojď, dívko, do románu.“

II.

Tak jest a bude věčně věků,
že proti lásce není léků.
Jeť příliš příkrý srdce svah, —
střemhlav se v propast kloní,
že, než se člověk naděje,
s ním musí skočit do ní.

III.

Tak krásna jsi, jak hvězda na nebesku,
jak lilje něžná s růží v objetí;
půvabná, jarní den jak v ranním lesku,
jak noc rozkošná v luzném podletí.

Posílám vzdechy k hvězdě na oblaky,
když růží osvěžen jsem z mdloby vstal;
k té ranní zoři obracím své zraky,
když umdlen — celou noc jsem proplakal.

IV.

Jsem tak, jak jsem — jak čas mne stvořil;
upřímný, prostý, někdy drzý;
jsem rád, že jsem, leč často přece
ten boží svět mne pozamrzí.

A zastesknu si po tom kraji,
kam někdy duše zaletí;
rozepnu křídla, abych skojil
v tvém, drahá, touhu objetí.

V.

Tys jasný den, já tmavá noc;
tys dennice, já bouřný mrak,
však přece hromy nevládnu,
ni blesky metám, jak tvůj zrak.
Bůh svědek! kde a kdy tě potkám,
ty hromovládkyně krásná!
že blesk mi zrovna do srdce
udeří z čista jasna.

VI.

Co jen ti lidé všechno vědí,
že prý se rádi máme;
my si to ještě neřekli,
a už se dlouho známe.

A než si ještě řekneme,
že tak se rádi máme,
tu lidé nás již rozvedou —
že víc se neshledáme.

VII.

Ty klečela jsi u oltáře
zhřížena v knížky modlicí
tak krásná, zbožně uzardělá —
myslil jsem, že jsi světicí.

Já poklekl; jsem hříšník velký,
bych, svatá, před tebou se kál;
tys zvedla zrak, a z černých očí
se na mne — šotek pousmál.

VIII.

Tvé srdce měkké — útlounké,
a něžné je a tklivé;
já v prsouch skrýval železných
i srdce ocelivé.

A to tvé měkké srdečko
o moje zavadilo,
a srdce pevné z ocele
ve dví se rozlomilo.

To jsou tak v lásce protivy,
nač o tom ještě šířit slov,
že měl jsem srdce z ocele — —
čím tvrdší, tím dřív pukne kov.

LADISLAV QUIS.

Otrokům.

Strhejte věnce, skvosty strhejte
a oblečte se v roucha smutečná,
na hlavy své nasypte popele,
a odvykejte smíchu ústa svá.

Ať nedotknuty stojí poháry,
a stůl ať čeká darmo hostí svých,
ty pěvče sladký loutnu roztřískej
a udus něžnou píseň v prsou svých.

A chceš-li zpívat, žalmy zanotuj,
a kdo chceš hejřit, hejřiž v zoufání,
a kdo chceš píti, krví opoj se,
kdo lásku chceš, zanechej doufání.

A naše ženy? — my jsme otroci,
a naše děti? — my jsme robové;
což může ptát se otrok po ženě,
což otrok může dbát o děti své!

Ó podivná ty chaso otrocká,
ty zapomínáš svojí poroby;
pod bičem pána výskáš vesele,
svou hanbu stavíc otců na hroby.

Ó nešťastná ty chaso otrocká,
ty nepoznáváš svého otroctví,
ty zapomínáš na svých dědů prach
a na svých věstců svatá proroctví.

Ó zbloudilá ty chaso otrocká,
což neprohlednou nikdy oči tvé,
což nepozná svou sílu rámě tvé,
by strhalo to jarmo staleté?

Strhejte věnce, s nimi okovy,
setřete s čela hanby znamení;
otroků není, zhouba tyranům,
my chceme stavět, sem to kamení! —

Milence.

Chrám vystavěl jsem sobě z lásky tvé
tak veliký, jak veliký je svět,
tam na oltář jsem vložil srdce své,
to vroucí srdce moje za oběť.

Přihnal se vítr, bouřný, chladný k nám
a zhoubným valem v smělé klenby hnal,
že v základech vyvrácen zřítil se můj chrám
a v rumech svých mé srdce pochoval.

Když jsme to kvítí spolu trhali,
tys věnce vila a já písně pěl,
a ruku v ruce kdy jsme bloudili,
o naší lásce nikdo nevěděl.

O naší lásce nikdo nevěděl,
ba ani my — ó proč tak nezůstalo! —
teď o té lásce každý povídá,
jen my už o ní víme málo — málo.

TOMÁŠ RYŠÁNEK.

Odletěly žaly...

A perutěch ticha
odletěly žaly,
srdci lásku daly, —
teď již nezavzdychá.

Rovinou se braly,
objaly hor pásy
a na věčné časy
v tůň se pochovaly.

Srdce dřímá zticha.
Samo lásky plné
žalům nezaklne,
láskou nezavzdychá!

JOSEF SLÁDEK.

Na hrobech Indianských.

Tem svobodná a přec tu bezpráví,
jak děsnějšího neviděly světy,
krok každý křivda, zločin krvavý,
a každý ples vítězné oslavy
divoký vzkřek, jak nehýk barbar kletý
na zříceninách Romy před stalety.

Když tyran stele na vaší si šíji
a deptá v prach vás mrzké poroby,
tu na poplach vám všechny zvony bijí,
když Huron padlých tančí nad hroby,
jež sami v hrdlo již mu tiskli nůž,
tu divokou je šelmou rudý muž
a děti strašíte tou komedií;

když ale lid, jenž cizé dobrodruhy
a vetřelce tisk vřele v náručí —
a dobrý lid, jak žádný v světě druhý,
když po kapkách se krve umučí,
a v srdce, jež vám v družství otevřené
se jako v posměch olova kus vžene,
ba na hrobech i jeho prokletá
vítězná píseň Huronské víc hýká —
toť do pralesů vnikla osvěta
a přec-li kdo, že bezprávím to, říká —
to lichý útlocit — to romantika.

Oj romantika — tož teď píšu též,
jen abych déle uměl psát též v rýmu,
jen abych vtělil z mozku ten kus dýmu
a oblek v roucho fantastovu lež,
bych na chvilku tím jiné pobavil? —

Aj, toť bych v čárce pero zastavil,
jímž jiní marně k témuž cíli vládli,
kdy nechtěl den co den ten rod váš padlý,
by hanbou kdos mu čelo zohavil! —
Leč — budu psát, vždyť lichými ne slovy;
vždyť viděl jsem tu zem, jak černý ráj
a čistá, modrá tak, že azurový
závodit nemůž' s nimi nebes kraj.

a v bezednu se jejich lesy třpytí
a táhnou v dál, že vrcholný ten lán,
když na něm slunce zář se rozesvítí
jest jak ten rozvlněný oceán
a ptáče každém suku na širokém
a zpěv se mísí v každý větru dech
a z křoví laň velikým zírá okem
a nohou jako struna tepe mech
a z pod větviny dlouhé, tmavostinné
se řeky proudí čisté, křišťálové
jak slza, jež se z pod obočí vine
a vodopády barvě ve duhové
stříbrným pásmem se skalin se lijí
a v květy hází perly démantové
a lesy šumnou plní melodií.
A praerie ty dálné, bezehrané,
kde pestrých květů živém ve záchvitu,
jak démantů vsázených v malachitu
a do nichž vítr-li jen pozavane,
by člověk padl v ty vlasy rozčesané
a toto vše — ta krása neobsáhlá,
co z ní je tam, kam vaše ruka sáhla? —
Kde Wigwam stál, líhnou se bezměrá
ta vaše města hladové jak houby
a v lesích pádná houká sekera
den co den množíc vaše dílo zhouby

a z lesů fenc' praerii rozřeže
a po jezerech letí pární šrouby
a v svět roznáší vaše loupeže.

Ba všechno, vše jste sobě osvojili
a k otroctví si skladli pod nohy,
z vás každý svou zve tu neb onu míli,
kde díl má země té syn ubohý? —
kde osvěta nešena temnot robu? —
Jej vyštvali jste odsud jako laň
a nemá místa pro své hlavy mdlobu,
jej rukou jemnou odvádíte k hrobu,
z kad příští rok jej vyštve vaše zbraň,
to pro dolar a ten buď klet, kdy prací
tou celý velký národ dokrvácí! —

Kde osvěta se ptám vás ještě jednou?
Já viděl lid ten před vašimi domy,
jak s žebrákovou čekal tváří bědnou,
a marně čekal, ven až na něj shlednou
a hodí drobt, co padá pod stoly!
A div, že srdce při tom nepuklo mi:
syn země té žebrácké o holi!
Kdo k bratrovraždě štve jej každý den,
kdo podává mu družnou pravdu dnes
a zýtra zákeřník co slézá ves
a vraždí jako zvěř i družný kmen? —

Kdo daří na oko jej kusa cárem
a zýtra kupčíků šli pronárody,
by vzali mu jej zas a shnětli žárem
— by nechtěl zpět jej zas — hořlavé vody?
Kdo bezbranné v dům láká náčelníky
a vraždí je, že sotva přes práh kročí
a nade tím-li lid se rozdivočí,
kdo vění na chvoj jej jak loupežníky?
a tich-li přec, kdo přec jej zabije
i pod posvátným znakem Unie?
a vraha, jenž se v lidské krvi brodí
jak střelil ptáka by, čí soud zas svobodí?

Volnost jste sobě zbudovali tady,
evropský otrok nesní ani o ní,
zde samozvanec víc se neutroní,
leč — jaké stavili jste na zaklády? —

Být prorokem je věcí zvšednělou,
ač ten co ve prach zmučil před věky
pro bídné zlato Hišpan Azteky
teď přes celou svou pýchu zpanštělou
v té, již byl jednou v rumy skácel, zemi,
je otrok otroků sám mezi všemi. —

Vy buďte volni všeho ze světa,
že z prachu k vám zřít budou otroci

a svítiž si tą vaše osvěta,
jak nové slunce tmavé do noci
a stavte všemu, co je lidským, tróny,
že řekne rozum: spasili jste nás;
či srdce lidské nebude se vás
též jednou ptát: kde padlé miliony?
kde Abele si nechal Kaine vrahu?
kdo za vás odpoví v tom celém vašem blahu?
kdo ze světlé té záře kolem hlavy
vás rudého paprsku hanby zbaví? —

Pomník Indiánův.

Vykopal mu hrob
vedle jezera,
jenom dvé divokých očí
svítí do šera.

Do hrobu mu dán
zkrvavený mlat,
aby věděl, kdo ho zabil,
že už také pad.

Nade hrobem mu
oheň rozdělán,
ať posvítí na cestu si
v duchů mhavý stán.

S kládý ale vrah
sval se do řeky,
tmou lákejte bludičky jej
z cesty na věky.

Na hrob bratře dám
borový ti kmen,
aby běloch nezhanobil
zítra již tvůj sen.

A přec tkne-li kdy
sekera se jej,
ruku tu hned první ranou
vývrať pochovej.

A kdo rozdělá
doma ohně si,
z uhlů žhavých ať mu rudoch
děti poděsí.

A kdo v stěžeň jej
lodi uchopí,
v tiché noci, vše když dřímá,
loď ať potopí.

A kdož urobí
mrtvému z něj stan,
ať mu ani v hrobě nedá
pokoj Indian.

V pralese.

Je večer mrazný — mrazivý,
a nebe mraky zavijí,
jen pablesk časem zářivý
na bílou padá prérii.

Měsíce pablesk zářivý
jen někdy prorve nebesa,
a na prérii zakřiví
se klikatý stín pralesa.

A na pokraji v pralese
shasíná oheň umdlený,
jen mžik, kdy větrem vzedme se,
zář rudou vrhá na kmeny.

A chvílkou svane s jehličí
kus sněhu vítr do louči,
dopadne — oheň zasyčí,
a dým se vzchoulí v kotouči.

Zas páchne louč a vyplaší
z popele jisker záplavy,

a dýmem divné povznáší
se ku haluzím postavy.

Ty v klenbu když se povztýčí,
zavzdechne haluz borová.
Či zadul vítr v jehličí, —
či dálný ston to z domova? —

Tak žlehounka, tak pozvoli,
tak stlumeně, tak z hluboka,
že až to v srdci zabolí,
a slza stoupá do oka.

A zdá se mi, že po mali
až nebes stoupou ku krovu —
a zdá se, jak by lákaly
mne nazpět, nazpět k domovu.

Vždy dál, vždy dál přes dálný svět
až k zelenému Petřínu,
až myšlenky jdou s nimi v let,
a hlava klesá do stínu.

A snem z Vltavy šumící
cos jako ston se rozlíhá,
a tmavou mi se ulicí,
jen cos jak bodák zamíhá.

A snem to hučí nad drvy,
a druh mi stojí u hlavy,
povídá mi cos o krvi
a o pomstě mi vypráví. — — —

Mou ženu v pralese mi pochovali,
kde mladá haluz praská pod vývratí,
kde paprslek se slunce na vždy tratí —
tam mladou mou mi pochovali ženu.
Má mladá žena v zimném hrobě dřímá,
kde nad osykou sklanou vítr kvílí,
a hlava moje div mi nesešílí,
mně puká srdce — ona ale dřímá.
Jen ještě jednou přitisknout tě k srdci
a zulíbat ty věrné oči zvolna,
jen ještě dít, jak ztráta tvá mi bolna,
jen na tvá ňadra se štkáním se vrci! —
Vrcholy stromů prudký vichr táhne
a zahnal zpět mne zas v tu lidskou bídu;
ty drahá ženo má však dřímáš v klidu,
v tvůj chladný hrob dech jeho nedosáhne.

Kozák.

Slunce již dávno zašlo,
a šero na blankytu,
jen ještě k západu je
prérie v polosvitu.

Tu tam již hvězda bledá,
a vůkol mlha pluje:
to doba unavení,
to tichá chvíle snů je.

I kůň již kráčí zvolna
a staví zas se travou,
snad by nezbudil z snů mně,
co mou mi kráčí hlavou.

Zařehtal kůň a v šeru
se zjevil jezdec u mně;
kůň kráčí též tak zvolna,
jezdec sní též tak dumně.

„Ký druh“ to zazní s koně,
a tvář se kloní v šeru.
„„Ten, tak kdo ptát se umí,
dnes víc než bratr věru.““

„Buď zdráv mi bratře milý
již po bratrském zvuku“ —
seskočili jsme s koní
a tiskli jsme si ruku.

„„Jak bratře sem jsi zbloudil
té dálné do pustiny?““
„Já z Čech jsem bludný zpěvák“,
„„já kozák z Ukrajiny.““

A sesedláni koně
celdenní po unavě,
a kozák rozžal oheň,
a lehli kol jsme v trávě.

A každý povídá, co
mu nejvíc srdce tíží,
on o spoutaném Dněpru,
já o Vltavě v mříži. — —

A kozák pokuřuje,
až čelo dýmem v stíně,

že není už jak bylo
v té rodné Ukrajině.

A že už tomu dávno,
co nechce býti lépě,
a pěl divokou dumku
hetmanu o Mazepě.

A dopěl divou dumku
o Petru, bílém cáru,
a z lulky prýská oheň,
a z oka jiskry žáru.

A povídá, jak dumky
jim doma zpívat brání,
aby tu rodnou matku
snad nezbudily z spaní.

A v cizinu jak cizou
je posýlají cáři,
aby tu rodnou matku
nemohli zlíbat v stáří.

A jak poslány sem až
po cárském čety slovu,
a krev co vydobila,
že prodal — za kus kovu!

Jak on a koník, syti
té carské služby hany,
si povyjeli raděj
ty volné na buřany.

A jak je jim tak volno,
když koníku bok stiská,
však po buřanech doma,
že přec jen se jim stýská.

A jak, když slunce spadá,
mu v domov pozdrav dává
a vzchází-li, jak ptá se,
či matka ještě zdráva?

To slunce ale, slunce
že nerozumí žali,
a že by raděj zhynul
už v daleké té dáli.

A rozplakal se kozák,
tak jako dítě malé,
a horké slzy pijí
ty uhly rozháralé.

„Pro taký bol kozáče
útěcha není v slovu“ —

a tisk jsem ruku k srdci
i ruku kozákovu.

A večerní když hvězda
kruh změnila zas k ránu,
zas rozešli jsme oba
se každý v jinou stranu.

A po jezdci ni stopy,
když slunce vzchází znovu,
však z dálí zaslech houknout
jsem — pušku kozákovu.

Do dáli.

Má otčino, má drahá otčino,
dražší mi všeho, co mi srdce stiská,
čím oko mé kdy slzou zrosíno, —
má otčino, mně po tobě se stýská.
Ach stýská, stýská po té tváři milé,
jak dítěti se po náruči matky,
z níž vyrvalo se za svévolné chvíle
jdouc za vidinou v jiném světa díle,
a odpuzeno chce a nemůž zpátky.
A bez útěchy bloudí cizí zemí
a nemá nic, jen k vzdechu pohled němý,
a jen tu noc s tím snem svým o domovu
a jen ten vzdech, když probudí se znovu.
O domovino, domovinko v dáli,
kéž vyslovit mi lze, jak toužím zpět,

kéž to, co div mi prsa teď nespálí —
leč marně, marně, řeč jest pouhý led,
s nímž prsou žár se spojiv slzu zroní
ta novou v tváři vrásku vyzebe,
a skane, schne, ty nevíš ani o ní,
a já tu práhnu, pláču, hynu bez tebe.

Bratřím.

ratři milí, bratři moji
v dálné rodné domovině,
zápasíte v horkém boji,
a já — těkám po cizině.

Hory doly obzor kryjí,
tmavé moře mezi námi,
noha bloudí po prérii,
duše má však mezi vámi.

Vzdorná šije hor i dolů,
divoce to moře hučí,
ale zvěst o vašem bolu
nespne dol — tok nepřehlučí.

Černé hory mezi námi
divoké se moře pění,
v srdce přec se zarývá mi
zvěst o vašem utrpení.

Bratři v dáli, bratři milí
v zubožené domovině,
zápasíte, v tisíc mílí
já kdes těkám po cizině;

nemyslete hoši ale,
že tu bídním, chořím v duchu,
učím já se létat stále
také jednou v volném vzduchu.

Učím já se vzpínat šiji,
kde se dosud právo vidí,
volná srdce ještě bijí,
kde je dosud — šťastných lidí.

Však kdy byl bych orlem v letu
a vy ptenci za mřížkami,
vrátím přec se z volných světů
živ být nebo umřít s vámi.

Jdi spat.

Jdi spat, jdi spat má hlavo unavená,
již večer je a srdce míru touží,
již bílé mlhy po pláni se krouží,
a v mlze boží světla rozsvícena;
než mlha pohltí ta světla boží,
slož unavená má se hlavo k loži!

Modli se, modli, než se složíš k spaní,
ať anděl děsivých snů ochrání tě;
„jak mám se modlit — neznám víc to ani,
snad poznám zas to kdes tam na úsvitě
a anděla mi také třeba není,
vždyť žádných snův již v mém nebude snění! –

Vysoko hvězdy na obloze planou,
a v mysli mé to víc a více hárá,
k nim láká to mou duši potrhanou.
Proč z mlh ta truchlá postava mne kárá?
tak častos v sen mne uspávala sladko,
proč teď mi spáti bráníš stará matko?!

Kalina.

vody kalina
stojí rozlomená,
a moje panenka
je tak zarmoucená.

Oj, moje panenko,
chraň tě ruka páně,
by tvé mladé žití
neuvadlo raně.

Tvoje mladé žití
zhynout ale musí,
vždyť sám rozedral jsem
to tvé štěstí v kusy.

Nedívej se děvče tak
hluboko mi v oči,
oči mé jak černý vír, —
běda, kdo tam vkročí.

V oku mém tak hluboko
divný bol se skrývá,
a nebude nikdy zdráv,
kdo se tam zadívá.

„A já přec chci hledět tam,
vždyť už nejsem zdráva,
vždyť už moje hlavička
dávno postonává.

A já přec chci hledět tam,
vždyť jsem tomu chtěla,
aby se mi po tobě
duše rozbolela.“ —

V hrobce královské.

Chrámem hřmí tedeum,
král nový na trůn sed.
Zlatá to hrdla v zpěvu rozháralém,
před chrámem lůza v kletbu šíří ret,
a pod chrámem já v hrobce s mrtvým králem.

Ležíš! na čele tvém konečně umrz chlad,
a nehne na něm víc se jeden rys,
před nímž, jak runou v mramor vrytou kdys,
do prachu klesal Israele řad;
poslední myšlenky krok, jako splašený,
přeletěl zsinalé ty pověky,
tus umřel — kroku vtisk zledověl v kameny —
a těžký sen jen zbyl tam na věky.
A runu prorockou svým deštěm spláchnul čas,
a kámen větrá polem, jin' jak mnohý,
a na něm nikdo víc nevryje ráz,
jen šlápnuv naň snad chodec vtisk své nohy! —
jen snad to dítě v času proměny
nezvyklou podobou jsouc přilákáno,

pohledí chvílku na něj v zdivení,
pak hodí jím tou spoustou polekáno,
i rozbije se kusů na tisíc,
leží — a nikdo nezvedne jej víc.

Ležíš a nikdy nepovstaneš zas!
Kde myšlenky ty bujné, bez poklidu,
před nimiž svět se třás? —
jež orákul osudu byly lidu,
jichž bohem jediným byl tobě hlas? —
kde nával bouřlivých těch pocitů,
jež hnaly v rozkoš tě, jíž slast jsi nepocítil!
(O vím, byls nešťastným, třeba jen v úkrytu)
jež jiné k zápalu, jímžs sám se nerozpálil,
jež sebe, jiné v tisíc zločinů,
jichž kyn, hřích jiných méně v bezvinu,
sám sebe v mír skolébat neměl síly? —
Kde ti, jimžs bolem byl, kdyžs sám se vinil,
co jásali ti: „králi dobřes činil,“
jichžs ctil a laskal s usměvavou tváří
a v srdci povrhou — vždyť věděls, že to lháři,
z nichž každý polibkem ti roucho špinil,
by mžik se koupat v královské moh záři!

To přešlo vše — jen kroužek ze mosazi,
zlato si vzali, — v čelo vtisklý je,

jen chladný meč ten bok nehnutý mrazí,
leč srdce lidské — jedno nebije!
O já bych zaplakal, kdy nebýval bys králem,
vždyť žebrák stoupá, toho za toho,
vždyť ptáče ptáčeti se svěří se svým žalem,
vždyť sup má přítele — tys neměl nikoho!

A jak tě oželeli — srdce nebilo,
a rozhlaholil kov se tisíc zvonů;
a jak tě oplakali — slzí nebylo,
kropilo rakev tisíc diakonů;
a jak tě pochovali skalných do kamenů,
bys nikdy, nikdy víc tu neprotrhl stěnu.
A v hrobě děcka, děcka neviněte,
jež rodičce jen žalu připravilo,
hned zítra zeleň — květ vsazený zkvěte,
a po leta být celá v hrobě snilo
ještě ty matky slzy — v hrob mu vseté.

A pacholík, když umřelo mu ptáče,
jež nic mu nedalo, jen to své tělo žluté,
kol nějž — snad k bolu mu — ty malé ručky spnuté
a ten svůj zpěv — a trochu toho pláče,
jej pohrobí — a po přeletu roků,
ten dětský spatřiv hrob — má slzu v oku.
A ty? — cos jim jen sloužil leta celá,
a každý dech utrpčil otrokovi,

by klidnost jejich snů se nerušela,
jenž trestal životem, na zlaté krovy
když chátra chvějící zrak poupřela,
cos posvátným je chránil majestátem,
kdy ku křivdě se jejich stala dlaň,
cos do dalekých krajů nosil zbraň,
by k reji jejich sál — byl širším novým státem —
tvá odměna? — — —
Slyš o kostela rozbíjet se hran —
ta ozvěna —
král mrtev — — — —
— — „Ba mrtev, mrtev král je váš a bůh,
vám otec umřel, spěchejte sem děti!“
Však nad kobkou doznívá: živ král druh!
a z venku ztlumené jen duní kletí.

„Vy nerozuměli — vždyť on to sám —
on nevolával — vy jste seběhli se;
když hlavy matný bol mu pohrál v ryse,
modlitba vaše otřásala chrám.

Tys žebrák byl kdes bídný u dveří,
tys děl, že spiknutí v domě ti zavřetém,
král učinil tě za to hrabětem!

Tys neměl citu vlastní ku dceři,
a vlastní v dcerce krális prodal čest,
na prsou tvých teď září řada hvězd.

Tys otrhanče byla na ulici,
jen krásnou tvář ti dala nebesa
a matce dcerku o groš žebrající,
teď bláto v tvář stříkají kolesa —
tys královskou se stala milostnicí!

Tys kramář byl, tys soud měl pro zlatý,
ač neměls práva, přeces vyhrál klamy,
a užasli nad tvými vytáčkami,
dřív s hadry jsi — teď kupčíš se státy! —

Tys žoldnéř byl, cílena kule kdes
na hlavu královskou — ty klel jsi náhodě té,
shrotila toho, jenž právě mnoholeté
chtěl pomstít urážky — on kles,
a ty povznešen v maršálů jsi řadu!

Tys žebravý byl mnich, — tys hřích rozvázal
bídáka na bratru co spáchal zradu,
a palliem král šíj ti obvázal!

A ty? — tys po náměstí rotil lid
lacinou písničkou — a bířic když bil za to,
tys králi počal chválu hlaholit,
a místo měďáků teď kapá zlato!

Vy všichni v zlatě teď a dříve v bídě;
o plačte, plačte — mrtvéť drahé tělo,

proč stojíte tu v mramorovém klidě,
či mramorové že tak královské je čelo,
a vy, jehož jest vaším každý chvit,
jak ve všem — v tom i chcete králi rovni být? —
O dím vám, mrtev jest — a třeba řasu
jste jiňak stáhnuli — než rys ten mdlý,
ten mrtvý král již vám to nezazlí,
a neskřiví vám jediného vlasu.
O, plačte, mrtev, jímž zrozeni vy,
on ve prachu, jenž vás pozvedl z bláta,
on v tmavé kobce, jímž záře vám rozňata,
on, bez vzduchu tu, slzy, práchniví,
jenž tolik slzí, tolik výtisk vzdechů —
a mnohý — mnohý — vám jen ku prospěchu.
O plačte, plačte, mrtev váš je bůh,
vždyť nad otčímem zapláčou si děti.“ —

Však chrámem zní jen ohlas: „žij král druh!“
a toho ohlas —; z venku duní kletí.
A v hrobce sám jen s králem jsem se viděl,
jejž po celý jsem život nenáviděl.

Nuž, spi si, spi, ač byl bych v životě
ti hanbou zohavil to čelo lživé,
jak Barbier * hrdému Korsu dříve,
teď přede mnous v své mrtvé nahotě.

* Ody Napoleonské.

Slyšíš ty zvuky otřásat se chrámem? —
To kletba po té, jíž jsi víc se stížil,
ta největší — po té co kleta chámem,
či slyšíš jej, jejž v otroka jsi splížil?!
Leč — obě přestanou! při takém „Te deum“
se jednou shrotí v zříceniny chrám,
a pohrobí ty drzí pěvce v rum,
a nový na těch zříceninách chám
chrám trvalejší sobě postaví,
to božství dům, jež nyní zneuctěné, —
a klenbou nový zpěv tě pozdraví.
Sám zpívat bude, — tebe zapomene.

A z rumů kámen zvětrá jin, jak nový,
na něj se vtiskne jediný víc rys,
jen snad ten polem jdoucí chodec kdys
jej zašlápnuv — tam nechá vtisk své nohy.
Jen snad to dítě v čase proměny
nezvyklou podobou tu přilákáno,
pohledí chvílku na něj v zachvění,
pak hodí jím, tou spoustou polekáno,
neb kdos sem přiběhnuv na děcka křik,
kus desky z malých rukou vyvije
a o kámen ji v kusy rozbije;
nech dítě, nech — to vryl kýs násilník. —

BOLESLAV STRAHOVSKÝ.

(Dělník samouk.)

Válečná.

Na srdce zrádné
ať kletba padne —
sláva vlasti přec neuvadne!

Bdiž v nás božích bojovníků duch;
ve svatém tom, spravedlivém boji
nechať všichni věrně k sobě stojí —
zrádců chraň nás milosrdný Bůh!

Proradů plémě
pohltiž země —
ve propastí ať zmizí temně!

Vzhlédni bože na své české reky,
dej ať, jako druhdy, vrahů řev
zděsí se, kdy zazní jen náš zpěv:
Marné vaše proti nám jsou vzteky!

VÁCSLAV ŠNAIDR.

Vzmuž se potřeti!

Již všecko bylo na tom světě jednou —
povídá mudrc s žalujícím vzdechem.
Neplač, když tváře jedné lásky sblednou,
neplač, když píseň dálným zmírá echem!

Když sbledne den a uchystá se k spaní,
i ty jdeš spat, bys zaspal bolest svoji;
nový ti život světlo vdechne ranní —
dnes zmlklá píseň poránkem tě zkojí! —

Nezoufej nikdy věčným nad zákonem! —
co zašlo dnes, to zítra zas se vrátí,
a slze s těžkým vyplakané stonem
budou jak perly nad vzkříšením pláti! —

Dvakrát jsi, lide velký, vykrvácel,
dvě rakve stesali ti na tvou matku,

dvakrát jsi život dvojí smrtí splácel,
dvě rány neseš z boje na památku!

Tam u Lipan kalich se zarděl krví,
jak slunce rdí se mraků ve návalu, —
ten musí klesnout, kdo je v boji prvý —
však první jen vítězství nese chválu!

Myšlénka krvavým jen projde křestem!
ten, kdo ji zplodil, smrtí ji vykoupí.
Kdo prvním pohanů jest věrověstem,
ten nesmí nikdy životem být skoupý!

Z Tvých útrob vyšlo krásné, božské dítě,
mělo-li žít, Tvé krve třeba bylo! —
Tys zemřel — ale ono probudí tě,
dorostší v reka, v dík že krev tvou pilo!

Nežaluj lide na svou Bílou Horu,
ta na lipanskou rakev víkem byla,
tys ranou první chořel ve úmoru —
ta druhá jen tu první rozjitřila.

Hrozná zní bolest; — dva předlouhé věky
znak smrti vryla čelo na skořené: —
bojiště pusté — jen smrtelné jeky
trhaly vzduchem; — kdož to zapomene? —

A místo písně vítězného davu
prokletý skřehot kněží z breviářů —
a ortel katův na ztracenou hlavu,
a ston a kletby z hrozných ze žalářů...

A v horách pláč zoufalých matek, dětí
smíšený s žalmem psanců srdcervoucím —
dozvuk té písně ještě po staletí
boleti bude bolem nehynoucím.

Však ten, kdo dvojí smrtí dokonává,
ten dvojnásobně také z mrtvých vstává! —
Kdo dvakrát v boji za svobodu klesá,
vítězně dvakrát vstoupá na nebesa! — —

V boj třetí los tě neuprosný volá: —
máchni svou zbraní, otřes pyšným čelem,
zvítězils dvakrát, — kdož tě skořit zdolá? —
klesnul jsi dvakrát, — vstaň omládlým tělem!

Neboj se vrahů! — hleď, již chví se strachem,
sotva že zahřměl pokřik války vzduchem;
jak divý vichor rozmetáš je prachem,
jak strašidlo je starým splašíš duchem.

Však kdybys kles — nuž, je to kletba dějů!
té nikdo nevyrval vítězství palmu —

kdo zapadnout má dějin do závějů,
vítěznou píseň steskem změní žalmů!

A kdybys kles — nuž, zemřels aspoň rekem!
líp třikrát zemřít, než žít jednou robem!...
v zoufalém smíchu, se smrtelným skřekem
odpovíš vrahům — nesprzněným hrobem! —

Teď tomu tak není.

Byl čas to věru k zbláznění,
pln pravé poezije,
kdy lidé byli někteří,
a ostatní — jen zmije.

Kdy mnohý padouch pro plaisir,
chté césarem být Romy,
udělal boha strýcem svým
i jeho hřímal hromy.

A drzost, zlato, hladká řeč,
a hbitá k vraždám ruka
za den a noc vám césara
vyloupla z mameluka.

Plebejčík, co se válel dnes
na forum polonahý,

zítra se vraždou povynes
až za kurulské prahy.

A gladiator, který dnes
již ve lvím úpěl chřtánu,
zítra césarův milostník,
či prefekt pretorjanů.

A propuštěnec, který žil
den ke dni ze své dýky,
moh chlubit se, že césara
sklál mezi nebožtíky.

A lid byl při tom veselý —
což na tom, kdo mu vládne? —
divadla, cirky, jíst a pít
dá každý césar řádně! —

A jestli někdy na forum
drobátko krve teklo —
má každý zvláštní gusto své;
a k čemu pak je peklo? —

Byl čas to k zbláznění,
pln pravé poezije —
„žaludek plný — co chceš víc? —
ať imperator žije!“ —

Zvyk starých cesarů.

Když legiony Římanů
za césary své mřeli,
pro slávu Romy v krvavém
se nachu v boji rděli.

Tu imperator falernským
si tupý mozek dráždil,
anebo v thermách s kuběnou
strach možné ztráty vraždil.

Řím vzor jest státních umění:
lstí, násilím a zlatem —
jen nikdy cností nevládnul,
a nejčastěji — katem.

A proto rádi „moderní“
v římské se učí škole,
a mnozí ach — až k úžasu
se v římské vžili role.

Svatební noc.

Krásna je ta mladá paní,
touhou mře, kdo patří na ni;
pán ji k hlučné svatbě veze, —
lilje svadne rukou kněze.

Ach tak jemná bledost líce
nikdy nešla ze měsíce,
aniž bělejší kdy pěna
byla bouří vykypená.

A v tom bílém, jemném pelu
safiry — jak archandělů —
vlhkým leskem snivě svítí —
věčně chtěl bych nimi mříti.

Jak dva proužky purpurové
tetelí se její rtové,
jako první pruhy zory,
kdy ovroubí sněžné hory.

Na koho se prvně smály,
ještě dnes jej srdce pálí,
a kdo první ssál z nich manu,
nikdy nezhojí svou ránu.

Pán ji veze v divém chvatu,
líbá ji — jej líbá ona,
tvář se koupá ve šarlatu:
kdo smí říct, že srdce stoná?

* * *

Vesele to v kole víří,
panny — statní bohatýři; —
hola, hudbo! — páni z kola!
pán svou choti k tanci volá.

Oba letí jako v bouři,
sladkou mukou oči mhouří —
— nad lodí se vlny pění,
tož divokých vášní chvění.

Letí — letí bájným kolem:
co to sténá divným bolem?
Letí letí v světel moři,
na popel zda štěstí hoří?

V kyprém loži na hedbávi
pijí rozkoš sladké navy,

v zápachu z arabských květů
ssají rozkoš jiných světů.

Rudá lampa v mihotání
jak mdlá záře nad večerem;
v celování, v šepotání
mrou a hynou v žití sterém.

Dolíbáno, došeptáno,
domřely jim duše v snění,
krásná noc — snad bledé ráno —
v květech snadné otrávení...

Anděl sám prý ve svém klíně
první noci lulá paní, —
hrudi jako na hladině
vodních liljí kolisání.

A to hrudí pne se, padá —
jak je krásná paní mladá!
Aj či také někdy sténá?
ach to něčí šepce jména:

„Hezký hochu, pojď jen blíže,
tys má láska, tys mé kníže!
Nemáš palác, ani zlato,
ale mnoho lásky za to.

Líbej ústa! — tak můj hochu,
není hříchem lásky trochu,
vezmi ústa, oči — všecko...
co to kvílí? — malé děcko?! —

Hleď, jak se můj otec katí,
do domu již vchází svati,
musím prý dát ruku pánu,
abych velkou smyla hanu!..."

Bouří dme se bílé hrudí,
div, že pána neprobudí,
divným ohněm líce planou,
že má lásku rozbouranou...

Zvolna slovo na rtu hyne —
— bledý měsíc bouři svane
a až s jitřním světlem splyne,
mladá paní nepovstane! —

Trpká útěcha.

Ach moje milá, páté léto tomu,
co s modlitbami vynesli tě z domu,
co v černou tebe zakopali půdu —
jak dlouho ještě pro tě plakat budu?

Já jako dnes si smrt tvou připomínám,
ku tobě ruce třesoucí se vzpínám
a vřelou slzou chladnou líc tvou zkrápím, —
v tvém oku mroucím — mroucí duši ztápím.

Tvé mroucí oko věčně na mne patří,
srdce se trhá — zastři líc svou, zastři!
A přece ne — hleď malou ještě chvíli,
než anděl pro tě s nebe sletí bílý! —

Na nebi večer růže rozestýlá,
tak krásně všude — a má milá zmírá, —
pod oknem ptáček zpívá — slyš, to tobě!
ach zmlkni, ptáčku — zítra bude v hrobě!

Ach ještě dýše, — ještě hýbá řasou,
hle — oko její po někom se stáčí;
či možno v smrti takou mučit krasou,
či v smrti možno oživnouti v pláči?

„Ach neplač pro mne!“ s prosbou pošeptá mi,
vinouc mne k prsoum rukou již-již chladnou,
„zde není hezky; — líp jest nad hvězdami,
tam svadlé růže lásky naší zmladnou!“

Zde není hezky! — což ta víra v ráje
se brzo vichrem zhoubných lósů zboří,
a jestli v duši věčný oheň plaje,
tu vlastním ohněm bídná duše shoří!

VÁCSLAV ŠOLC.

Dalibor.

Na Hradčanech, v královském to hradě,
jak když Jasoň zlaté vznáší skráně
nad skalnaté Krkonošů báně —
Vladislav král v panstva valné radě
na trůn zased v moci své a slávě.
Koruna na pomazané hlavě,
posvěcena svatým nebes pláním
i tím předků slavným vojováním,
stkví se mu, a rudý mramor stěny
září její plane pozlacený;
v ruce třímá žezlo moci jaté
jako Joviš bleskův svazy spjaté.
Králi v boku v slávy jeho lesku
jako jasná luna na nebesku
králová se stkvěje milostivá:
v tváři sladké plane růže živá

a z podbrví jako z noci temna
hvězdných očí svítí záře jemná.
Kolem trůnu pestré panstva kruhy
jako vyzlacený krunýř tuhý
rdí se v slunci, jež tam se prestolu
proudy záře na ně vrhá dolů.
V pozadí pak sloupův ve zákrytu —
rudé mračno jasném na blankytu —
ve krvavém plášti zahalený
o meč vzpírá kat se zamračený.
Po předsíních, širém hradu dvoře
rozšuměné hučí lidstva moře,
vzplanouc bleskem, rozzvučíc se jasem,
s trůnu když sem padne záblesk časem,
a v té bouři jeho rozkypěné
jako troska loďky roztříštěné,
když jí vichr strážný stěžen skácí,
Dalibora osud se potácí.

On tam na podhradí, vzdálen lesku,
královské jenž tuto zlatí síně,
střežen v mračném halaparten stíně
na poslední hotov vkročit stezku;
hranatí žoldnéři černým kruhem
jako sloupy ve vězení tuhém

brání nebeských i světel záři
vniknout v bledou Dalibora tváři.
Jenom jeden paprsk struny tklivé
jako hvězda, ježto s nebe padá,
do temné se oka noci vkrádá,
budě kouzlo moci zázračivé.

Kyne král a šumot mizí kolem,
a za věrným mračných soudců stolem
nejvyšší se sudí země zvedá;
pergamenu blána svitá, bledá
v ledovaté jemu ruce tkvěje,
z níž jak z hrobu mrazný zádech věje.
„Mocný králi“ — hlas tu soudce věstí —
„známo, že to zvykem země jesti,
aby tomu, komu žití brána
roku soudem věčně zavírá se,
v předsmrtném tom, plném záhad čase
jedna milost byla prokázána.
Jest pak vězně Dalibora ždání,
dřív než k špalku svoji skloní skráni,
třikrát vzrušit struny rozechvění
k poslednímu písně probuzení!“ —

Milost dána — panoš v služném spěchu
slední nese Daliboru těchu,

a již z dáli struna stříbrostkvělá
prvním tknutím vzduchem pozachvěla.

Rozlilo se kouzlo zvuků kolem
jako stříbro luny hájem, dolem,
tiché z prvu, plné bájných mocí,
v májové jež probouzí se noci,
jak když lehké víly po pažitě
kolo točí luny při úsvitě,
neb rusálky svůdné laškujíce
po jezerních po vlnách se honí
a své zlaté kolem pstrouce kštíce
zvonky vodních lilií, růží zvoní —
dále šumné, plné čároznění,
jak když větřík křovím, hájem věje
a tam steré květy rozechvěje,
v noční jež se pohroužily snění:
třepytá se vzduch v tom šumův roji,
až se zdá, že každý prášek jeho
jakby ku poskoku letu svého
prozpěvuje sobě píseň trojí!
Sloucha lid po širém po nádvoří,
cosi v oko, ve tvář se mu vkrádá,
a an srdce tajně v prsou bádá,
on vždy hlouběj v píseň duši noří. —

Náhle z různých těchto čaroznění
jak ze šumných lesů kosa pění
píseň proniká teď srdce tklivá.
Takým kouzlem souzvuk její zpívá,
že i tony všech těch bájí tklivé,
v květoucím jež zbudily se háji,
samy zmlkše písni naslouchají.
Nese vzduchem cit se lásky tklivé
jako slunce paprsk zlatostkvoucí,
jímž se v sadě růže zardívají:
zvolna ve dvé písně ton roztájí,
a ve slastné pohře lásky vroucí
sladký dvojzpěv touhou okřídlený
jak holoubků párek větrem vroubí —
kolébá se, tu zas sladce snoubí,
hned zas různí, toužebně se hledá
a kdes na samotě s žalem sedá.
Bolným tknutím strunou vyvržený
tón žalostný zase větrem bloudí
a jak supem hnaná holubice
aneb dumná v háji kukavice
žaluplnou touhy píseň loudí,
až pak, večerem jak kvítko polní
jasnou slzou bolu pouvolní.
Z žalů těch, jež v tichý pláč se ztrácí,
jak když v harfy Aeolovy znění

rázem noční bouře zaburácí,
vášnivá se píseň rozplamení:
těká větrem žalostivé lkání,
k nebi bouří, zas se v propast sklání,
s vášní, bolem v zoufalství se motá,
po pustinách šílenstvím se honí,
v syřící pal žhavé slzy roní,
až pak shlukši všechny vášně, boly
skalnatými zarachotíc smoly
výkřikem se rozekotá! —

Jeden povzdech lidstva davem trhl,
když ten zlozvuk struny v sráz se vrhl —
s zrakem duši, s duší srdce zdvíhá
zlatá kde se struna vzduchem míhá,
a již dále jakby pro úlevu
klidnějšímu nástroj zvučí zpěvu.

Vane větrem harfy rokotání,
dumné, plné přitlumených ždání,
bázlivě se kolem struny vine,
hned proniká, hned zas v dáli hyne
jakby ze zaklení hradu dálna
krásky jaté lkala píseň žalná,
až pak v tony probouzí se vroucí
a vzduch takým kouzlením napájí,

jak když čárným prutem rozehrají
zlatého se zámku stěny stkvoucí.
Náhle, jak když zpěvným nad skřivánkem,
k nebesům jenž ranním spěje vánkem,
černé křídlo supa pozašumí
a tak rázem jeho píseň ztlumí:
šumotání divé větrem hučí,
syčí, chřestí, nočním výrem skučí
a tak běsně větří se a rotí,
že až vzduchem bouře zarachotí!
Letem zpěv se mužně v bouř tu zdvihá,
jak když v mračno černé, roztrhané
slunce zlatý záblesk pozaplane,
a již různých zvuků boj se stíhá:
zvučí píseň, hned zas bouře běsí,
souzvuk láme, s chechtotem jej vlíká,
jak když černých skalin přes útesy
jasný pramen vichr v propast smýká;
než tu píseň vírem probírá se,
zvoní jako jasné rány meče
a provlekši z rachotu se seče
zapáleným tonem rozhárá se.
Heká bouře, pouští vzdechy táhlé,
slední hromu ranou zarachotí
a již v chrapotu se k zemi rotí
a kdes ve propastech zdechne náhle.

Jako anděl nebes na vrcholi
vítězná kol píseň zahlaholí! —
zahlaholí — v něžný ton pak spadá
a v horoucím zlatých citů plání,
jak když rytíř před krá-kou se sklání,
k nohoum pěvce svoje věnce skládá. —
Ještě vzduchem hradu po nádvoří
čarné písně vane ohlas tklivý,
lid však již se Daliboru koří
královské tam slávy nedbanlivý. — —

Druhou písní pěvce struna skvělá
na podhradí vzduchem pozachvěla,
zvučným proudem vzhůru k hradu plove,
vniká v krále síně mramorové
a tam panstva zlatém na krunýři
zazvoní a klenbou pozavíří.
Hne se mužům srdce pod ocelí,
a síň slouchá, jak když král to velí.

Klidným tokem písně vlny plynou,
zalaškují, zas se k sobě vinou,
pohádkami luzně zahovoří,
jež při krbech rodné kruhy tvoří,
s hrdličkou se rozesmějou v háji,
hned zas v poli s dívkou zazpívají,

se skřivánkem vzhůru plovou směle,
nesouce k jasnému nebes krovu
z dolin zbožnou duši rolníkovu.
Ráz — a jakby rukou rušitele,
s mečem jenž na klidné padá chaty,
rozšinut byl oblouk struny zlatý —
cizí jakýs zlozvuk klenbou krouží,
že i mužům dech se v prsou ouží.
Duní větrem kopyt dupotání,
hlučí zloba rozsápané láje,
slyšet starců, žen a dětí lkání,
až pak s kletbou, jak když svaté háje
pod mlaty a topory se kácí,
v hlubokém se boru píseň ztrácí,
zastenavši pláčem holubiným.
Tajemné dál jakés temné dumy
nově tknutá struna síní šumí:
poletuje píseň — holubice,
poletuje k větvi od větvice
po úvalech, po skalinách bloudí
a jak potok smutné hlasy loudí.
Zmahá dále ton se písně spjaté,
jak když z noci vstává slunko zlaté,
a po síni mocí čaroděje
nové kouzlo zvuků porozleje.
Vroucí píseň mužném ve nadšení

královskou se klenbou rozplamení
a jak žhavé jiskry ze plamene
srší kolem tony zapálené!
Vznímá vzduch se, bouře větrem vládne
žhavé blesků stíhají se seče,
duní rány mlatů hromopádné,
zvoní steré o krunýře meče,
až pak, jakby celá bouře k zemi
sřítila se s blesky, hromy všemi,
písně vírné zvuky doburácí! —
Klidu mžik — znenáhla, jak když z luhů
po bouři se modrá pára zdvíhá
a ve zlatém oblak spjata kruhu
po nebeských vyšinách se míhá:
nové tony zvukem prokmitají,
až ve výši v zbožnou píseň spjaté
jako nad obětmi dýmy svaté
modlitbami v nebe pronikají.

Planou síní panstva žhavé zraky,
mocně bijí srdce pod krunýři,
a když píseň zašla nad oblaky:
„Záboj! Záboj!“ klenbou pozavíří.

Tonův šiky opět větrem víří,
mocným proudem v síně stan se derou,

jak když bubny rachotem se píří,
steré rány v hlučné síle perou;
bujné písně, zvučné doprovody
pádné vedou krokův chorovody;
různo zvoní mečův, kopí chřesty,
krunýře a prsa pod krunýři
válečnými pokřiky a věsty
ve vzduchu se pozvédají, šíří.
Ržání koňstva, vřava bojovníků
na všech stranách houfně pohlukují
písně o meč, meč o lomoz křiků,
křiky o hlučná se hrdla trují,
a vzduch plný zpěvů jest a vřavy.
Náhle šumot větrem vládne celým,
a kol hlomoz; však aká píseň hyne,
jak když nade vojskem rozbujnělým
královský se prapor porozvine;
avšak dále hned zas hlučné zvuky
v mocné řadují se sbory, pluky,
prorážejí vzduchem v šíř a déli,
jakby tábor vstával v pole celý.
Hlučí písně proudem řeky valné,
trou se přes hory a tesy skalné,
že ty skály, jež se k proudu kloní,
ohlasem se písní rozezvoní;
hned zas v lesy tony zapadají

a jich hvozdy sborem rozhlaholí,
opět přes luhy a přes údolí
dál a dále k předu pospíchají
a i skalné rozsedliny tísní,
provlékají úsilnou se písní —
až ta zvuků řeka se hlaholem
šírým rozproudí se luhův polem.
A však lesem, dolem, skalním svodem
zlozvuk jakýs stálým doprovodem
za písní se plukem loudí, syká,
hned se ztratí, hned zas jinde vstane,
jak když hádě, jež se zemí smýká,
syčí v hory zpěvem rozehrané.
Zasnuly kol písně krátkým časem,
nespí však ten zlozvuk s hadím hlasem,
syčí dále a s ním smrtibledá
půlnočních se duchů píseň zvedá: —
vanou vzduchem noci hrozné tony,
a v nich steré umírají skony.
Opět písní zbudily se pluky,
zbudily se na dvou stranách hluky,
a jak tábory dva větrem víří,
proti sobě hrobem tonů míří.
Vzešla vojův zvoucích sporná vřava,
jak když nebem dva se srazí mraky
s hlukem hromu blýskavými zraky,

brzy tady, — tam zas píseň vstává
hlučná, vítězná a zapálená,
pod níž druhá svíjí se a sténá.
Planou meče, boj se větrem klene,
sviští šípů střely okřídlené,
bubny víří, kotle zvučí jasně,
a vším lomozem a vším tím chřestem
královských slov vévodícím věstem
vládnou zvuky, jako zvony hlasné —
z nich již píseň vítězivá plane
v boje vášní hněvem rozhárané.
Tu však zlozvuk zákeřnický, vlčí
na píseň se vítězící vrhne
a jí s hlavy věnce slávy strhne,
rozškube a zpěvné rty ji zmlčí,
pak co Kain, jenž bratra zabil v poli,
s šílenými v dálce mizí boly.

Slouchá panstvo rozzvučené strůně,
mnohé srdce těžkým vzdechem stůně,
mnohá prsa bouří pod krunýři,
mnohá tvář se opět studem pýří,
a an jeden vzdech po síni tíhne
„Milota“ v něm „Otakar“ se mihne.

Dále zlatá struna Dalibora
v zbožně vzňatém zvuku větrem plane,

jak když s hvězdných nebes s hora
anděl ova píseň k zemi vane;
tony božské s láskou vřelou, svatou
plní srdce panstva září svatou,
a vždy šíří jasný jich se pramen,
z něhož písně jako hvězdy s nebe,
božské záře lejíc kolem sebe,
na vše strany zlatý hází plamen.
Brzy zvuky, bolestnými vzdechy
provívané, hlasem božské těchy
prokmitají temné, žaluplny,
jak by na dalekém na jezeře
v zadumčivém stinné noci šeře
žalobné se rozplakaly vlny.
Do velkého srdce vlny padly,
rozrušivše ve velké je moře,
větší ještě rozšuměly hoře —
neb již vzduchem bouře hromy vládly.
Zvučí struna velkou epopei,
jak když národové rozvášněni
ve krvavém bojův ve plameni
válečný zpěv jasných mečů pějí.
Píseň víří, nad ní hromy vládnou,
pětkrát bouří, pětkrát k zemi padnou,
ale píseň jasnější vždy plane,
vítězná ku nebes branám vane.

Slyšet cepův, sudlic ve lomozu
obrněných rachocení vozů,
palcátův a mečův dopadání,
štěkot vězníků a koňstva ržání,
slyšet kletby hrozné, vzteků hněvy,
hned zas žalmů zbožné chvalozpěvy,
a již opět rachoty se vrací,
jak když hrady, města, chrámy svaté,
v chrámech sochy mramorové zlaté
pod tepoty palcátů se kácí.
Roztřísknou se hlomozné ty hluky,
a an dále paprsky jich víří —
ku všem stranám světa trčí, míří
zvuků bouřných obrněné pluky:
v té se straně krví zalévají,
o skalnaté jinde trou se hrady,
tu zas símě božské sejou rady,
nebo moře dálném na pokraji
vítězícím pochodem se ženou
a nad mořem slávy bránu sklenou.
Všude jedno proniká však pění
bojovných těch hluků hroznohřmění:
božská píseň jako křídlo zlaté
nese větrem slovo Páně svaté! —

Slouchá panstvo, oči blesky kují,
zvučí meče ve zaťaté pěsti

krunýř, pod krunýřem srdce chřestí,
ba i klenby struně přizvukují,
a an tváře zápalem se lesknou —
z pochev meče již se pozablesknou,
panstvo k struně pádí ku hřmějící,
síň opouští, opouští též krále
a kol pěvce v hlučné stane chvále
s písní: Kdo jste boží bojovníci! —

Slední písní pěvce struny pěly.
Jakby černým kdesi věze koutem
řetězovým vězeň zatřás poutem —
zvuky temné kolem zachřestěly;
svistí síní knuty šlehy steré,
zdušený se výkřik větrem dere,
slyšet vzdechy různo prokmitati,
jaké zlatou nebes za svobodu
tlumějí se šírém po národu,
když jej tryzní žoldáctvo a kati;
slyšet dálné rachocení hromů,
jak se z hloubi výš a výše blíží,
jímž se třesou nízkých krovy chýží
i královských základové domů.
Chvěje síň se hrozivým tím ruchem,
jenž ač zdušen vším přec vládne vzduchem,
že i zlatý trůn se pozatřese,
když se nad něj bouře tonů vznese.

Náhle v dáli bouře ruchy schladnou,
jak když všechny tužby, vzdechy bolů,
nezkojené v tajném ve plápolu,
rázem v jedno velké srdce padnou.
Z toho srdce jasný ton pak vstane,
královny kol zlata trůnu vane,
a tam kněžce, jíž ve sladké tváři
růměncem se růže lásky září,
v ruce míru lilie se skvěje,
milostnou rytíře píseň pěje:

„O královno! o spanilá,
ty růže z luhův ráje,
tys vábna tak a čárovna
jak okouzlená báje.

Tys jako božská myšlenka,
tak plna míru září;
v tvém srdci pučí lidstva květ
a růží rdí se v tváři.

Jsi jako píseň volnosti,
jež po vesmíru zvučí
a stkvoucí jsi, jak lilie,
jež nad vodami pučí! —

O královno! o spanilá,
o sestup s trůnu níže,
tys plna lásky, milosti
a sejmeš s prsou tíže.

Jeť srdce moje raněno
a plné tužeb, bolů:
o spanilá, o milostná,
již sestup ke mně dolů.

A nepřijdeš-li, mocí tě
já na srdce si stáhnu,
vždyť od věčnosti po tobě
horoucí láskou práhnu.

Však jsem já také velký král,
mám zámky, hrady svoje,
svět šírý, toť má država,
a v ní jsou četné voje.

A stále mečem opásán
já nespím hrobů klidem,
jsem rytíř v bojích zkušený
a jmenujou mne — lidem.

O králová! tys svoboda,
král připoutal tě k trůnu,
již sestup ke mně, ověnči
tu zlatou moji strunu!“ —

Takou píseň plnou mocí lásky,
jako rytíř pod okéncem krásky,
králové při trůnu struna pěla,
že i lilie ta stříbrobílá,
jež tam v králové se ruce chvěla
nachu záplavou se zrůměnila,
a an struna s kouzlem dále pílí, —
hle, již králová se s trůnu chýlí
a za kouzlem zvuků síní, dvorem
sama spěje andělovým letem,
kde lid, panstvo, jaté Daliborem,
v polokruhu stojí rozechvětém.
Rozstoupí se lidu, panstva davy,
králová již ku pěvci se sklání
a se zlatých sponku sňavši skrání
Daliboru na hlavu ji staví. —
Zaplesalo srdce v lidstva sboru,
a v tom jasu, hlaholení
umlklo i čárné struny pění:
shasla struna v rukou Daliboru. —

Umřela tak píseň kouzedlná!
Pusty hradu královského dvory,
pusta síň ta dříve slávyplná,
kde se panstva zlaté skvěly sbory,

pust i trůn též královny jest jasné. —
Chvěje král se, zlatá skráň mu hasne,
a an strach mu do duše se vkrádá,
matným okem kolem s trůnu bádá:
není panstva, jež se v síni skvělo,
královny i křeslo osiřelo,
když pak do sloupení zrak mu vpadne,
jako mramor bledá tvář mu schladne:
o meč vzepřen, pláštěm zahalený
zůstal v síni kat jen zamračený.
Vrhá s trůnu král se hrůzou jatý,
za ním podnož prestolu se kácí;
volá, avšak hlas se v hrdle ztrácí,
z komnaty se vrhá do komnaty,
po sloupeních, pustých chodbách těká,
vlastního se stínu s hrůzou leká —
až se opět v prvou síni vrací.
Za ním panoš v chvatném vpadl spěchu
ouzkosti pln, prázden všeho dechu.
Okem matným král po síni bloudí,
do níž oknem ranní zář se loudí.
Stojí trůny, nachem zahaleny,
a tam zadu mocném ve sloupení
není kat, ten rudý, zamračený,
paprsk tam jen kmitá pozlacený.
Králi k nohoum tu se panoš sklání:

„Mocný králi, hrozné jakés snění —“
byl‘ ten obraz živý přelud zdání —
„pobouřilo v spánku duši tvoji.
Stál jsem strážcem před ložnice stanem,
když tu náhle s blížícím se ránem
sám jsi strhl zmítán v nepokoji
závoj stánku, pod nímž lože stojí.
Spatřil tvář jsem — o přejasný králi —
nevím, co ty tahy povídaly —
tu se v hřmotu stánek lože kácí,
a již v síních tvá se noha ztrácí.
Odpusť králi, snad to vina moje,
že ty vnikly v duši nepokoje!“ —

Stojí král a rukou čelo stírá
a an v duši nitky mysle sbírá,
pohluk temný oknem v hrad se zvedá;
pohne tvář se krále ještě bledá:
„Co ten hluk“ mu na rtu chladném včje,
a již panoš služně k oknu spěje,
hlásí, v úval hledě hradu s hora:
„K špalku vedou vězně Dalibora.“ —

Co as náhle sáhlo v krále duši!?
Nevím. Snad to král as tuší. — —

JOSEF TOUŽÍMSKÝ.

Junácká.

Bledé hvězdy, kolik zalétalo
v vaše výše vzdechův v čase zlém,
za Bílou co Horu zapadalo
slunce naše v lesku krvavém!

Bledé hvězdy, zda budete zříti
jednou tužeb otcův našich květ?
Zdali Slavoj nový srdce vznítí,
sílu Čecha pozná vzdorný svět?

Hoj, co Slavoj, — my jsme Slavojové;
komu srdce v těle spočívá,
kdo by noví, touží, přišli dnové,
k činům mužným ducha vznášívá:

Nuže zapuď z mysli žaly plané,
nekoj ducha v marných dětských snech;
činem jenom naše jitro vstane
sláva naše v trudných vzplane dnech.

ŽITOMÍR VRBA.

V boji.

Rozstřela noc se krajinou,
a luny svit jí v sledy,
a lesem, tichou samotou
bral smutně muž se bledý.

Měl tváře celé zjizvělé,
vždyť z boje to se vrací,
a jeho kůň — snad přece se
k domovu dotrmácí.

Tak berou dál se úvozem,
až pod okénkem stanou;
tam jindy líbal z večera
svou dívku milovanou.

A na okénko zaťuká,
v světničky temno zírá, —
či zapomněla na něj již,
že okno neotvírá?

A čeká a pak klepá zas
a volá sladkým jmenem, —
jen ozvěna mu odpoví
svým z lesa mrtvým stenem.

A klesla též mu na srdce,
jež teskno jímá v pleny;
odstrčil tiše závoru
a vešel v nízké stěny.

A krad se k lůžku milenky,
však zná ten koutek tmavý,
kde kojil lásky mocný žár
a zpíjel bez únavy.

Zakmital chudý kahánek,
on zlíbal ztuhlé tělo
a strhl květný vínek jí,
jímž věnčili jí čelo.

Vsed s divým smíchem na koně,
vlál vínek s jeho skrání;

kol pusto, jenom koně cval
unáší jezdce plání.

Jim rychle cesta míjela —
vždyť chtěli vůlí dvojí;
nes pána novou silou kůň
zas ku novému boji.

On vrhá v boj se šílený
až v prvních vojů řady,
kde nejvíc den chce obětí —
tam vínek vlaje všady.

Dobyli znovu vítězství,
a padlo reků nových;
dřív kácel voje tady rej,
teď pusto na těch rovích.

Jen luna večer zavede
sem smutné svoje hledy,
a svítí svadlý na vínek —
snad tady muž ten bledý?

Ze sna.

Po cestě, lesem, po poli
se táhly naše řady,
my byli čerstvi, veseli
a — nemřeli jsme hlady.

Měl mnohý vous i na bradě,
tu i tam knoflík scházel,
a jenom českých písní zvuk
nás cestou doprovázel.

V tom kdes tu vzal se nepřítel;
nám vůdce státi velí
a mluvil — div že slyšet jen
to naše uši směly:

„Co k Čechům Čech já mluvím k vám!“ —
a my jak skály němé,
„vlast pohubil nám nepřítel,
a my ji pomstit jdeme!“

Jen v před vy děti Žižkovy,
já nemám tajných plánů,
v před k vítězství!“ My hnuli se
v tu, co nám kázal, stranu.

Zde mostů, stodol nebylo,
kde chytají se lelky,
ba div — tu každý malý pán
byl zdvořilostí velký.

Jel napřed sám pan jenerál
a za ním menší páni,
pozadu byl by nezůstal
snad mrtvý tehdá ani.

A šlo to líp než kdekoliv,
ni já se nebál kulí;
po boji bylo — my jsme se
vítězstvím neminuli.

Zas stáli jsme, však k prohlídce,
a teď jsem třás se tiše,
ját tehdy delší vlasy měl,
než jak nám předpis píše.

„Tvé jmeno!“ ptá se jenerál,
a ve mně duch byl malý,
že sotva „Kubík“ vykoktám.
„Tys voják dokonalý!“

„Ba lepšís těchto ostatních,
a já jsem pyšen na ně —“
a dal mi peníz na kabát
tak velký jak dvě dlaně.

„Zde vás teď vlasti netřeba —
však doma více za to.“
Já pomyslil si, někdy je
i mluvit také zlato.

Spěl domů jsem. Má širá vlast
mi byla tehdá těsná —
a v tom mé krátké okovy
mě probudily ze sna.

Šťastný kraj.

Hoj, je ten kraj náš bohatý
na mrzáky i na katy,
vrah prý mu smrtí hrozí. —
Jen kdo to: ten co naříká,
či ten, co zlato odvléká,
či noví neznabozi?!

Nu, nechť si vrah ten kdokoli —
my otřem naše mozoly
a vezmem ostré zbraně.
A když i vrahů tisíce
přestoupí naše hranice,
my bít se budem — za ně!

Hoj, je ten kraj náš veliký
tisíci těmi pomníky,
kde s otci dřímá sláva!
Potomstvo jejich hrdinné,
že zas mu sláva zakyne,
zde mužně — očekává.

A otcův cepy; znáte je,
ty lepších časů naděje,
jež zdědí naši kluci? —
Otcové vrahy pobili,
a my — mlátíme obilí,
se zbavit exekucí.

Hoj, kraj náš v světě jediný,
v něm šťastný lid a hrdinný, —
jak ten tam ve Homéru.
V něm plné pro vlast podniků,
dost šlechty — ale v Blaníku
— na pohled ráj to věru!

VOJMÍR J. WÜNSCH.

Na rozcestí.

(Mrtvý píše živé.)

Madame! — Když poslední jsem v rozchodu
vám na ručinku vtiskl políbení:
tu tváře vaší milou podobu
jsem v mysli skryl — o líbezné to jmění!
a blah jsem byl a neznal chudobu.
Však mně tak málo květlo potěšení — —
hled poslední! — víc nebylo mi dlení. —
A smavé dítky jak když vraždí matka
ocelí dravou, jedním krutým mžikem:
tak já jsem stal se krutým vražedníkem,
tak já povraždil tichá neviňátka,
dvě nemluvňátka sotva zrozená —
dvě slzy vyroněné v polou. — —

Jak duše Kaina těžce prokleta,
tak nešťasten já bral se do světa,
vždy dál, vždy dál, bych víc se nevrátil
a abych čas si cestou ukrátil,
zahvízdal jsem si něco k radosti:
však Kaina veselí víc nehostí,
a já zas v smutku brzy sklonil šiji,
vždyť znáte ji, tu divnou melodii,
jak srdce nemá potěšení žádné
a vadne — vadne — až uvadne. —

Madame! poslyšte, vypovím to krátce,
jak na vše zpomínám as jako ze sna.
To byla noc tak nevlídná a děsná,
a jak ubohé dítě ve pohádce
jsem dlouho — dlouho bloudil lesem,
a trní — trní krutě dřelo,
a srdce — srdce krvácelo.
Tak octnul jsem se na rozcestí,
kde kámen šedý, svadlé věnce
pod lípami poutníku věstí,
že chudý hrob to zatracence. —
Snad že jste na ty sladké chvíle zcela
i na místečko milé zapomněla,
že Byrona jste jednou v lásce měla,
že chodili jsme do stinného dolu

a na kameni sedávali spolu.
Však tomu dávno již, a čas vše mění,
a já tu sám teď seděl na kameni,
a lesklá bambitka se na mne smála,
než vy jste dlouho, dlouho prodlévala,
a hlava má tak podivně mi hřála: —
tu ve hlubokém hvozdě padla rána — —
však člověk věru spokojí se z mála,
kus olova a prachu také trochu, —
co víc si přeješ, opuštěný hochu?! —
Po dlouhém čase pak, když jednou z rána
jsem ze sna probudil se v polou jen:
na rozcestí jsem ležel v černé zemi —
chýžečka maličká — šest kolem stěn,
stěn nejmenších to jistě mezi všemi;
šest kolem stěn — chýžečka maličká,
a na střeše zelená travička,
a vůkol ticho jako v hrobě bylo. —
Teď se mi tu již ovšem zalíbilo;
vždyť spravuju své hospodářství malé
a dostatek mám všeho převeliký,
i myšek stádce, broučky hrobaříky.
O přijďte jen a uvidíte krásy
a uslyšíte sbor můj mnohohlasý:
vyť v hudbě výborná jste nade všemi,
mistrně vehrála jste do srdci mi

tu píseň divokou. — O pojďte již,
hlavinku skloňte zde na černý kříž,
vždyť nežádám z těch krásných časů všech —
jen jednu zpomínku a jeden vzdech
a slzu jedinou, jež milou vlahou svou
by ve světničku tichou prodrala se
a po mém srdci aby rozlila se
a zacelila ránu — ránu hlubokou. —
O kéž pak v krásném tomto světě
nám žití krásné znovu zkvěte! —
Zas bloudit budem u potoka v dolu
a z jara radovat se zas jak děti
a nejkrásnější kvítka hledat spolu.
Pak zas vám budu vyprávěti,
jak trpce úpí robi kletí,
jež k temnotě krutými řetězi
až k zoufání upjali vítězi. —
Však přijde čas a otrok, titan spjatý,
prokleje los svůj peklu jenom svatý
a zdrtí poroby a pouta kletá,
jež tyranům v jich hříšná čela vmetá.
Pak svoboda se zastkví v kráse nové,
a z dálky připutují národové
a poznají se v tomto znamení
a poznají i bratry svoje chudé
a poznají, jak byli mámeni.

Pak národ národu zas bratrem bude,
a země zemi sestrou milovanou,
pak srdce lidí svatým ohněm zplanou
a králem nejvyšším pak provolají
ten zákon, k němuž srdce jen se znají,
ten zákon sladký, břemen neznající,
jejž koná člověk s úsměvem ve líci,
ten zákon boží, zákon andělů,
jenž žebráku i pánu stejně vládne,
jenž věčně mlád a nezná stáří vrásky,
ni podplatku, ni nedůvěry žádné:
ten sladký, svatý, boží zákon lásky! —
Madame! pak nové zas nám mládí zkvěte,
a budem jako dřív zas hravé děti:
ty nejsladší vám písně budu pěti,
sladší než andělů modlení věru,
sladší než slavík druži pěje v šeru
a než kdy čtly se v umělecké besedě —
o pojďte, pojďte, sladká paní má! —

Však marně tak jsem volal do večera.
Hle, jahodníci tam se v domov vrací —
s hošíkem malým ze vsi dívčina.
Hošík umouněný jak všichni ze vsi,
leč dívka krásná jako růže vodní,
když první den nad černou hlubinou

v bělounký kališek se rozevila,
až kvítka pohlíží k ní závistivě. —
I vyrůstala chudá ve vsi dívka,
a dvé matiček péči o ní vedlo.
Ta první chudobnou jen košiličkou,
leč druhá matka oděla ji skvostně:
do očí čarovný jí oheň skryla
a milý půvab do důlků na tváři
a v ňádra vlila sladká tajemství,
že hochům čarovala na potkání.
Nejvíc však rychtářovu Jeníkovi,
když prvně potkali a usmáli se
a když pak častěji se setkávali,
vždy mileji se usmívali
a vřeleji se líbávali —
syn ze statku a chudá dívčice! — —

Poklekla u kříže a křížem znamená se
pak ručky skládá na košilku bílou,
na ňádra bujná, skroušeně se modlíc:
„Můj bože, ty dobroto přespřílišná:
smiluj se nade mnou, jsemť dívka hříšná! —
ba hříšná mnoho, mám Jeníka ráda,
on večer k nám se do zahrádky vkrádá;
však teď, — o teď již nepřichází více!
mně srdce puká a vadnou mi líce —

můj bože, ty dobroto přespřílišná:
smiluj se nade mnou, jsemť dívka hříšná!“ —
Tu slzí proud jí řine se po tváři,
a vzdech za vzdechem ze ňader se rodí.
Tak dlouho smutno klečí, až hoch malý
pobídne, k domovu by vraceli se:
„pojď, Bětuško, už je tak hrozná tma,
a pozdě je a budem doma biti.“

Odešli a mně zůstal krutý osud,
vždyť vy, madame, jste prodlévala posud.
Já zadumal se do zármutku svého
a myslel na ty chudé jahodáře:
i na hošíka na umouněného,
i na dívčiny očička i tváře.
Já na oba jsem mysleti chtěl stejně —
Madame, odpusťte jedinou mi vinu,
že stalo se mi jako obyčejně,
že mnohem víc jsem myslel na dívčinu. —

Již mladé jitro rdí se v rozednění,
a posud v marném čekám polosnění. —
Však slyš! — Jaký to šum zaznívá z dáli
a rozléhá se po hlubokém lese?
vždy blíž a blíž se temný rachot nese,
vždy blíž, až měsíce srpeček malý

na rychlý vůz svou chladnou záři leje —
a ve voze? — tam paní, krásná paní,
jak slunko ve poledním usmívání. —
Tu náhle vůz se chýlí ze koleje
a bez milosti vrazí do kamene,
jenž nad mým hrobem chudičkým se klene,
a vozka hned: „to aby čert už rohatý!“
vzdychaje na „zlodějskou“ cestu kleje,
a dáma šeptá: „Ach, toť kámen proklatý!“ —

Madame! — Já poznal líbezný váš hlas,
jenž vyrušil mi hrobu mého klid,
a rychle chtěl jsem vůz již zastavit
a prosit vás, byste přec sestoupila
a byste dobrou mi jak dříve byla.
Než běda — běda, vůz již dál uhání,
nade mnou smutný les jak dřív se sklání
a rychlým větrům útrapy mé věstí,
jak krutě tíží osud dvojatý:
že neoplakán tlím tu na rozcestí —
že tlačí mne váš „kámen proklatý.“

FERD. ZAHRÁDKA.

Matce.

V tebe věřím!
kdy poslední jiskra víry hasne
v srdci pustém jak bludice záře,
kdy ve slzách myju bledé tváře,
vida hynout sebe, blaho časné:
že mne spasíš, že dospěji k cíli,
po němž duše úsilovně práhne,
podněcován tvojí zbožnou láskou,
jejíž hloubku nikdo nedosáhne
matko má — v tě věřím!

V tebe doufám!
kdy zoufalství jako dravec divý
v útrobách mých svými drápy ryje,
kdy ve srdci živím černé zmije,
ač se jeví v tváři poklid lživý:

že mír najdu na tvých ňadrech vřelých,
z nichž jsem s pláčem ssával žití slastné,
že opouštěn od všech v klínu lásky
žíti budu v tvém zas doby šťastné
matko má — v tě doufám!

Miluji tě!
tys mých kroků světlý anděl strážný,
jejž bůh slabým dává ku pomoci;
tys severní hvězda v tmavé noci,
na níž bloudě zrak upírám vážný;
tys světice, před níž v prach se kloním
s díky na rtech za vši lásku sladkou,
v jejíž tůň mne blahou ponořilo
srdce tvé na pouti stezkou vrátkou
matko má — tě miluji!

AUGUST ZÁTKA.

Kočující divadlo.

(Humoristická oda.)

Ta naše zem jak divadlo:
klín její širý, tmavý sál,
tu pan režisér zasedá
a dbá, by každý dobře hrál.

On ve dne lampu velikou,
sta lampiček rozžíná v šeru
a pro effekt má hrom a blesk,
o muziku zle není věru.

A před ním stojí beden řad,
podél studené zdi se dmou;
v nich loutek němých pestrá směs
se tlačí, co jen desky jmou.

Klín země velký, tmavý sál,
tu pan režisér zasedá,
vybírá loutku po loutce,
pak dírku jakous vyhledá,

a na jeviště strčí ji.
Nu, můžete se divit hochu,
že princeznu, již tak měl rád,
nahoře milovat chce trochu? —

Tak maně, jako každý z nás,
i Jeník v širém světě stál,
dřív si jej dobře prohlednul,
potom sám sobě prál:

„Mám jít, kam oči povedou,
a švarné holky zulíbat,
a s ptáky zpívat o závod,
a z korbelů si přihýbat?

Či střádat mám groš po groši,
mít dlouhé šosy, drsnou dlaň,
mám časně líhat, časně vstát,
mám platit řádně každou daň,

a krále svého milovat,
počestné dcerky, syny mít,
vždy zticha jen se světem brát,
a posléz pánem radním být?!“ —

Přemýšlel Jeník, přemýšlel:
„co lepší jest, o kéž to vím!“
přemýšlel, nedomyslel přec —,
ubožák sestár mezi tím.

Režisér pod ním zasedal,
i zavzněl jeho zvonku hlas;
jakousi dírku vyhledal,
tou strh Jeníka dolů zas.

Národ náš ještě není pro svobodu?

Národ náš ještě není pro svobodu?
Div hlava se mě ohněm nerozskočí,
div krví nevypláčou se mi oči,
div klenutí mých prsou nesboří se,
a v troskách dávná pýcha neskoří se!

Kde jsi, má země? — Nemáš odpovědi?
aj vrahové tví dobře o Tě vědí,
když poutem šíji Tvoji okovali,
pak na trh Tě co otrokyni hnali!

Tam polonahou, hnusní otrokáři,
Tě v bledou chtěli poličkovat tváři,
že nechceš v svůdném laškovati smíchu
jak milostnice na koberci hříchu!

Ti, kteří drze s lidu kupčí masem,
královnu zloupenou, jak Říman dávným časem,

co trofej zločinnosti v poutech vláčí
k hodům na Kapitól! — Královnu v peleš dračí.

A její národ sotva ret zatíná,
když prodává se jeho domovina
a její národ sotva sevře pěstě,
když na pranýř ji v cizém staví městě!

A její národ sotva kleje v taji,
když pro svůj trup z ní proudy krve ssají,
a její národ do kouta se choulí,
když vrah mu hrozí žalářem či koulí!

A její národ — či to národ ještě,
když v prsa sobě nechá vrážet kleště?
když po kusech dá se srdci vyškubat si,
a mukou sotva troufá zaplakat si?

A její syni — či to také děti,
když dají matce mříti ve doupěti
hnusného ptáka, aniž v boj se vzchopí,
když pták svůj zobák v její krvi topí?

Či to je národ?! — Velké otců stíny
vyvrzte kletbu na své velké činy,
jimiž jste chtěli, jako na Atlasu
trvalou příštím dětem vzklenout spásu.

Vy velké stíny, co jste mocně plály,
kdy obřím duchem za svůj rod jste stály,
a myšlénkou i krví vítězily,
a proto mřely, aby děti žily!...

Ty Vaše děti nejsou z krve Vaší!
Vždyť jako popel po větru se plaší,
zasypte popelem se vlastních plodů,
ty Vaše děti nejsou pro svobodu!...

Husův prapor.

Jazyky nám vytrhali,
ruce, nohy v pouta zdrhli,
hanbou líc nám poplvali,
pak si ďáblí smích z nás strhli.

Kaj se lide, kaj se z viny,
žes chtěl býti národ prvý,
že za volnost domoviny
koupals tělo v vlastní krvi! —

Kaj se za tvou drzou pýchu,
žes chtěl učit milliony,
nešetře ni talar hříchu,
ani hanbou kryté trony.

Národ Čechů, hleďte na to!
za svobodu rámě kasal,
pravdu cenil výš než zlato,
svobodu chcem! — zpupně jásal!

A ten národ, smějte se mu!
Řím směl nazvat hříšným koutem,
sám chtěl skvět se v diademu,
královským zhrdaje poutem!

„Smějte se mu s ďáblí lící!“ —
či se vám již dechy krátí,
že vidíte na hranici
Husův prapor větrem pláti?

Či vám stuhnul smích váš strachem,
že, kdo zabit, zase vstává?
slepnete plamenným nachem,
kterým Husův prapor mává?

Tlačí vás ten balvan žuly,
ve který ten prapor vbitý?
že rosteme tvrdou vůlí
k starým činům na Husity?

Husité jsme nové víry!
svoboda nám písmo svaté!
zaň jsme mřeli věky čtyry,
víc nás smrti neprodáte!

Vysoko již prapor vlaje,
jako zoře na východu,
pouto praská — srdce hraje
k velkým činům za svobodu!

Václav Šnaidr.

OBSAH.

	Strana
Arnošt V. J. Crha.	
Pomněnka	5
Antonín Čapek.	
Kletba	6
Zpěv volnosti	13
Dbej spásy	16
Tys poslední má naděj	17
Bohuslav Čermák.	
Na Tater štítě	19
Dumka	23
Ztracená stráž	24
Prstýnek	27
Bříza	28
Z písní	29
Otakar Červinka.	
Prapor	30
Matka a dítě	33
Josef Slav. Čipera.	
Slza díků	35
Písně otroků	36
Chudá je ta láska moje	39
Josef Dürich.	
Kletba poslání	40
Epigramy	44

Strana

Albína Dvořákova-Mráčková.
Jen pablesk jeden 45
Východ slunce 47
Loučení — shledání 48
Zahleděla 49
Přece 50
Trhávala 51
Zapadalo slunko 52
Do ciziny 53
Němá bolest 54
Nuž — strojte 55
Mé písně 56

Jaroslav Goll.
Hrad nad mořem 57

Antonie Hoffmannova.
Z písní 61

Václav Hes.
Cigán 63
Po smrti 66
Píseň 67

Gustav Heš.
Ecce homo 68

Jasa Hradecká.
Mému srdci 70
Můj chrám 71

Josef Ježek.
Přelud 72
Kolovrátkář 74
Klidná mysl 76
Pavučina 77

J. B. Jilovecký.
Z ulice 78
Matce 79

Vojtěch H. Jirota.
Ztracená blaženost 80
Píseň 81

Strana

Alois Kotrbelec.
Rozmyslil jsem si 82
Slunce chci — Tys hvězda 83
Mně lásky tvé by líto bylo 84
Naše láska 85
Miroslav Krajník.
Jízda k nevěstě 86
Nezapomeň 91
Okamžik 92
Ze zašlých dob 94
Píseň 95
Eliška Krásnohorská.
Náš ztracený ráj 96
Nápis na skále 98
Změna 99
Hanuš Lejsek.
Písně 100
Ferdinand Marjanko.
Morák 102
Jaroslav Martinec.
Otčina 103
Listopad 104
Světice 105
Jan Matoušek.
Z písní 106
Znělka 109
Emanuel Mířiovský.
V cizině 110
Před mým rájem se mi zatmělo 114
Památce mistra Jana Husi 1
Berta Mühlsteinova.
Šedivý vlas 115
Odpověď 117
Na jaře 118
Jaromir Nečas.
Sentimentálnost 119
V jeseni 120
Nový Sokrates 121

Strana

Julius R. Nejedlý.
Nejsladší píseň 122
Na břehu 123
Noc 124
Jitro 126

Jan Nosek-Zádvorský.
Má dráha 127

Frant. Ladislav Polák.
Na přívoze 128
Náš román 130

Ladislav Quis.
Otrokům 134
Milence 136

Tomáš Ryšánek.
Odletěly žaly 137

Josef Sládek.
Na hrobech Indianských 138
Pomník Indianův 144
V pralese 146
Kozák 149
Do dáli 154
Bratřím 156
Jdi spat 158
Kalina 160
V hrobce královské 162

Boleslav Strahovský.
Válečná 169

Václav Šnaidr.
Vzmuž se potřetí 170
Teď tomu tak není 174
Zvyk starých cesarů 176
Svatební noc 177
Trpká útěcha 181
Národ náš ještě není pro svobodu? 226
Husův prapor 229

Václav Šolc.
Dalibor 183

Strana

Josef Toužímský.
Junácká 204
Žitomír Vrba.
V boji 205
Ze sna 208
Šťastný kraj 211
Vojmír J. Wünsch.
Na rozcestí 213
Ferd. Zahrádka.
Matce 221
August Zátka.
Kočující divadlo 223

PB-45055-SB
743-39T
5

Knihy české,

nákladem kněhkupectví: I. L. KOBER v Praze vydané, jež dostati lze ve všech kněhkupectvích, jakož i u našich jednatelů:

Výbor
veškerých povídek a báchorek
H. C. ANDERSENA.
Přeložil Karel Bohuš Kober.

Nová sbírka s 42 dřevorytinkami.

Cena seš. 1 zl. 40 kr., váz. v plátně s pozl. ořízkou 2 zl.

OBSAH: *Maličká.* (S 4 vyobr.) — *Přítel na cestách.* (S 4 vyobr.) — *Statný cínový voják.* (S 1 vyobr.) — *Povídka o matce.* (S 1 vyobr.) — *Kapka vody.* — *Rajská zahrada.* (S 2 vyobr.) — *Královna sněhu.* V sedmi povídkách. (Se 7 vyobr.) — *Duch v růži.* — *Květiny malé Růženky.* (S 2 vyobr.) — *Sedmikrásky.* (S 1 vyobr.) — *Zlý kníže.* (S 1 vyobr.) — *Pasák.* (S 3 vyobr.) — *Nespůsobný hoch.* (S 1 vyobr.) — *Skokan.* (S 1 vyobr.) — *Bezová maminka.* (S 3 vyobr.) — *Pohanka.* — *Princezna na hrášku.* — *Milencové.* — *Lítmec.* *Slavík.* (S 3 vyobr.) — *Vřeck vil.* — *Císařovy nové šaty.* (S 2 vyobr.) *Jehla.* — *Červené střevíce.* (S 2 vyobr.) — *Létací vak.* (S 1 vyobr.) — *Křesadlo.* (S 2 vyobr.) — *Zvon.* (S 2 vyobr.)

Slávy dcera.

Báseň lyricko-epická v 5 zpěvích.

Od **Jana Kollára.**

S přídavkem *básní drobnějších.*

Čtvrté vydání. (428 str.) 2 zl. 40 kr., skvostně váz. v pl. se zlatou ořízkou 3 zl. 40 kr.

DON QUIJOTE DE LA MANCHA.

Ze španělského **M. Cervantesa de Saavedra.**

Díl první přeložil J. B. **Pichl.** — S 52 původními vyobraz. Quida Manesa. v. 8. VIII a 384 str. seš. 3 zl. 60 kr., váz. v plátně 4 zl. 40 kr.

Díl druhý přeložil Kr. **Stefan.** — S 75 původními vyobrazeními Quida Manesa a Karla Purkyně.

v. 8. (XII a 432 str.) seš. 4 zl. 20 kr., váz. v plátně 5 zl.

Hubený rytíř *Don Quijote* projíždějící se za dobrodružstvím po světě na herce své se svým milým *Sancho Pansou* — to jsou obrazy, obrázky ilustrované, takým vtipem a rozmarem líčené, že se jim každý obdivovati musí a každý se jimi rozveselí.

STAROŽITNOSTI A PAMÁTKY ZEMĚ ČESKÉ.

S výkresy od malířů **Josefa Hellicha** a **Viléma Kandlera.**

Popisují **Ferd. B. Mikovec** a **Karel Vl. Zap.**

Celé dílo činiti bude 2 svazky po 36 krásných ocelorytinách nebo 36 sešitův po 2 ocelorytinách s přiměřeným textem, a sešity budou vydávány pravidelně od 2. sešitu počínaje prvního každého měsíce.

S posledním sešitem dostanou pp. odběratelé celého díla za náhradu jen 80 kr. překrásný obraz Hellichův „Svatopluk a jeho synové“ co prémii. Kdo získá deset odběratelů, jenž zaručí se podpisem odebíráním celého díla, a zašle podpisy nakladatelstvu před vydáním druhého sešitu, obdrží jeden čestný výtisk zdarma.

Národní knihtiskárna: I. L. Kober v Praze.

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

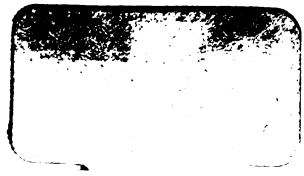

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.

This book should be returned to the Library on or before the last date stamped below.

A fine is incurred by retaining it beyond the specified time.

Please return promptly.